LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196 Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs Esslingen/N. Breite Str. 6—8 Printer: Ungeheuer & Ulmer, Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 21 (365)
Trešdien, 1950. g. 15. martā

Iznāk trešdienās un sestdienās Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M Culītis. Redaktori: A. Bolšteins, J Jēkabsons, B. Kiselis, E. Raisters, L. Švarcs Austrālijas redakcijas vad A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia) Redakcijas adrese: Esslingen/N. Breite Str. 6—8, telefons 1788.

Ečesons prasa izšķirēju cīņu pret komūnismu

Pasaules mieru var nodrošināt tikai ASV „totala diplomātija"

ASV ārlietu ministra runa Baltajā nama

Vašingtona (D). — Amerikāņu laikraksti šinīs dienās publicējuši ārlietu ministra Dīna Ečesona runu, ko viņš teica Baltajā namā 16. februārī amerikāņu ievērojamākajiem saimnieciskajiem pārstāvjiem. Šo runu ārlietu ministrija tikai tagad atļāvusi publicēt. Ečesons aicināja Savienotās valstis sagatavoties uz „totālu diplomātiju", lai nodrošinātu pasaulei mieru. Ļoti nopietniem vārdiem ārlietu ministrs brīdināja amerikāņus nenovērtēt par zemu savus politiskos pretiniekus. Ečesons pasvītroja, ka Savienotās valstis var pazaudēt pašreizējā politiskajā situācijā, neatskanot nevienam šāvienam. Lai nodrošinātu pasaulei mieru, ārlietu ministrs ierosināja piecu punktu programmu.

„Šodien es gribētu jums paskaidrot, kāpēc vajadzīga totālā diplomātija," teica Ečesons. „Priekš nedaudz gadiem mūsu valsts piedalījās karā. Šo karu mēs izcīnījām uz dzīvību un nāvi, lai iznīcinātu kādu varenu ienaidnieku. Šodien mēs atkal atrodamies cīņā. Bet tagad mēs neizlietojam visas savas rezerves, lai šo cīņu laimētu. Amerikāņu tautas pašreizējo izturēšanos varbūt vislabāk varētu raksturot ar teikumu — Nu jā, politika paliek politika. Pie mums bieži dzird runājam, ka Harijam Trūmenam vajadzētu tikai apsēsties ar Džo Staļinu pie viena galda un tad visi starptautiskie saspīlējumi būs likvidēti. Īsi sakot, ASV valda uzskats, ka visas problēmas varētu atrisināt, ja mēs būtu pietiekami eleganti."

Runas turpinājumā Dīns Ečesons vairākkārt pasvītroja, ka pašreizējo politisko saspīlējumu nevar izbeigt ar labu ticību un skaistiem vārdiem. „Rūgtie piedzīvojumi mūs mācījuši, ka vienoties ar Padomju savienību var vienīgi tad, ja partneris ir stiprs. Tiklīdz Maskava mana kādu vājumu vai nevienprātību, tā tūlīt to izmanto," teica ārlietu ministrs. „Pašreiz mēs atrodamies tādā situācijā, ka varam zaudēt, neatskanot nevienam šāvienam. Amerikāņi, runājot par Padomju savienības imperiālismu, vēl joprojām domā, ka Maskava vispirms izsūta misionārus, tad tirgotājus un beidzot gubernātorus. Šis maldīgais uzskats līdzinājas bērnu spēlītei. Pasaules vēsturē vēl nav līdzīga piemēra padomju imperiālismam."

Runas turpinājumā ārlietu ministrs pieminēja Jugoslaviju, Turciju un Grieķiju un norādīja, ka šīs zemes Padomju savienībai varēja pretoties tikai tāpēc, ka viņu tautas negribēja atļauties verdzībai. Ar ironiju Ečesons minēja kollektīvizāciju satelītvalstīs un paskaidroja, ka turienes zemnieku „vienīgais ieguvums" ir danči, ko rīko komūnisti. „Kremļa metodes ir dažādas," sacīja Ečesons. „Man nevajag jums paskaidrot, ka komūnisti izmanto varu, draudus, infiltrāciju un chaosu, lai reālizētu savus mērķus," teica Ečesons. „Lai sekmīgi cīnītos pret šīm briesmām, mums jāmobilizē visi savi spēki. Turpmāk visciešāk jāsadarbojas valdībai, kaŗa ministrijai, iekšlietu ministrijai, zemkopības ministrijai un visiem tiem resoriem, kas vada un organizē Savienoto valstu saimniecisko un garīgo dzīvi. Otrkārt, mums jārada tāda psicholoģiska situācija, kas radītu paļāvību un uzticību demokratiskajam dzīves veidam." Ārlietu ministrs tālāk pasvītroja, ka ASV nepieciešami palīdzēt Eiropai un citām zemēm, kas atpalikušas saimnieciski, lai stiprinātu viņu cīņas spējas pret komūnismu. Amerikāņiem, piemēram, būtu jāmācās arī indonēziešu valoda, lai varētu sarunāties ar turienes iedzīvotājiem.

„Tikai tad, kad brīvās nācijas būs vienotas un cieši sadarbosies, mēs varēsim runāt par jauniem līgumiem ar Padomju savienību. Krievi domā, ka pasauli sagaida krizes un saimnieciski satricinājumi. Maskava nekā negrib darīt, lai mazinātu pašreizējo politisko saspīlējumu. Vīri Kremlī to domā izmantot saviem nolūkiem," sacīja Ečesons. Tālāk viņš norādīja, ka divi trešdaļas visas cilvēces ir pret komūnismu. Brīvajai pasaules daļai ir tādas spēku rezerves, kas var sekmīgi cīnīties ar jebkuŗu agresiju. „Šī iemesla dēļ," runu beidzot, teica Ečesons, „mums ir labas izredzes uz uzvaru un mieru."

Vēlēšanu farss Pad. savienībā

PAR VIENĪGO SARAKSTU NOBALSOJUŠI 99,96

Maskava (C). — Pēc iepriekš galīgi nenosakāmajiem vēlēšanu iznākumiem Anglijā, Beļģijā un Grieķijā, izlīdzinājumu deva Padomju savienības augstākās padomes vēlēšanas, kas notika 12. martā. Kamēr britu parlamenta strādnieku un konservātīvo sacensība bija pilna īsta drāmatisma un gandrīz tikpat drāmatiskas bija arī karaļa Leopolda tautas plebiscits, kas notika vienā dienā ar Vissavienības vēlēšanām, Maskavā, protams, jau nedēļu pirms vēlēšanām nemaldīgi varēja pateikt, kāds būs to iznākums. 1946. g. pēdējās vēlēšanās nodoto balsu skaits par vienīgo komūnistu partijas sastādīto vēlētāju sarakstu bija 99,18%

Otrdienas rītā Maskavas radio lepni paziņoja, ka šoreiz vēlēšanās piedalījušies 99,96 proc. padomju pilsoņu. „Mūsu vadonis un tēvs Josifs Visarionovičs Staļins atkal uzvarējis," raidījuma beigās deklarēja spīkers.

Pasaules presē Padomju savienības vēlēšanām veltīts daudz zobgalīgu karikatūru un pārskatu. Angļu un amerikāņu laikraksti nesaprašanā prasa, kādēļ komūnistu partijas vēlēšanu biroji izdevuši miljoniem rubļu propagandai un ļoti bagātīgiem plakātiem, ja šīs vēlēšanas tik un tā nenosaka neviens cits kā maršala Berijas policija. Oficiālie 4 vēlēšanu lozungi šoreiz skanēja: par tēviju, par Staļinu, par mieru, par komūnismu. Maskavā un citās Padomju savienības lielpilsētās vēlēšanu dienā notika plaši sarīkojumi, dejas, izrādes, parādes un gājieni.

Angļi tomēr piedalīsies ūdeņraža atombumbu ražošanā

Vašingtona (A). — Daily Mail ziņo, ka amerikāņu atomzinātnieki tomēr vienojušies par ūdeņraža bumbas konstruēšanu un papildināšanu kopā ar angļu zinātniekiem. Neraugoties uz Dr. Fuksa afēru, amerikāņi pēc visu izmeklēšanas materiālu saņemšanas tomēr nolēmuši arī turpmāk Los Alamosā, Okridžā un vēl divos atomrūpniecības centros pieaicināt redzamus angļu atomzinātniekus. Divi no tiem, Dr. Krišfīlds un Dr. Vilers ir naturālizēti amerikāņi. Bez tam ūdeņraža bumbas pētījumos joprojām piedalās ārzemnieki, ko amerikāņi uzskata par savējiem — slavenais itaļu fiziķis prof. Fermi un Dr. Tellers, kas pēc dzimuma ir ungārs.

Lielākā lidmašīnas katastrofa aviācijas vēsturē

Londona (B). — Viena no lielākajām angļu satiksmes lidmašīnām, ko sporta entuziasti bija noīrējuši privātam lidojumam, svētdien īsi pirms nolaišanās Kardifas aerodromā nogāzās un zem drupām apraka visus 83 pasažieŗus un komandas locekļus. Kā angļu gaisa satiksmes ministrija pirmdien ziņoja, katastrofa prasījusi 80 cilvēku dzīvības, un ir tikai mazas cerības, ka pārējie 3 no smagajiem ievainojumiem atveseļosies. Līdz ar to šī lidmašīnas katastrofa ir smagākā, kāda aviācijas vēsturē reģistrēta. Lidmašīna bija Avro Tudor tipa un piederēja kādam angļu otra pasaules kaŗa gaisa spēku augstākajiem komandieŗiem Tudor tipa lidmašīnas angļu valdība pasūtināja 1945. gadā, bet jau drīz ar tām notika vairākas nelaimes un šo tipu angļu gaisa ministrija starptautiskās satiksmes sabiedrībām aizliedza lietot.

Izmeklēšanas komisija līdz pirmdienas vakaram īstos katastrofas iemeslus nebija varējusi noskaidrot, lai gan pēc aculiecinieku stāstiem lidmašīna zaudējusi ātrumu, ko pilots, kas bijis paradis lidot ar cita tipa lidmašīnām, acīm redzot, nav jutis.

Pasažieŗu lielā daļa bija vienkārši strādnieki, regbija spēles entuziasti, kas par grūti ietaupītu naudu kopīgi noīrēja lidmašīnu, lai varētu noskatīties savas regbija vienības spēli pret Kardifu.

ASV kaŗa ministrs tic amerikāņu rūpniecības visvarenībai

Kritisks apskats par ASV cerībām uzvarēt Padomju savienību nākamajā karā

Vašingtona (C). — Pretrunas ASV kaŗa ministra Džonsona un aviācijas ministra Saimingtona ziņojumos par ASV drošību jauna kaŗa gadījumā, ko abi valstsvīri pagājušajā nedēļā nodeva atklātībai, bija tik lielas, ka jaunākais Newsweek izdevums (13.3.) šim jautājumam veltījis vairākas lappuses. Kamēr kaŗa ministrs Džonsons teica, ka amerikāņi varot Padomju savienību sasist kā pelu maisu un ja Staļins iesākšot uzbrukumu pl. 4 no rīta, tad amerikāņu militārais spēks došot iznīcinātāju atbildi jau stundu vēlāk, gaisa spēku augstākais komandieris ministrs Saimingtons apgalvoja gluži pretējo. Viņš brīdināja, ka Padomju savienībai jau ir vislielākā un spēcīgākā kaŗa mašīnērija pasaulē un ka ASV nekad nevarot cerēt panākt Padomju savienību bruņošanās sacensībā, ja amerikāņi domā ražot taisni tikpat daudz lidmašīnu, lielgabalu vai zemūdeņu, kā to dara krievi. Tas beigtos, teica Saimingtons, ar ASV saimniecisku sabrukumu.

Newsweek ļoti rūpīgajā analizē savienības sauszemes spēki pašreiz sastāv no 150—170 divīzijām, no kuŗām vismaz 30 ir bruņotas tanku divīzijas ar pilnu kaujas gatavību. ASV turpretī pašreiz ir 10 kājnieku divīzijas, 1 tanku divīzija un 1 izpletņu lēcēju divīzija. Katra no tām atsveŗot vismaz dažas krievu divīzijas, jo amerikāņi ļoti labi apgādāti, apmācīti un tiek pastāvīgi trenēti. Viena — 82. izplētņu lēcēju divīzija atrodoties Japānā. ASV gaisa spēki pašreiz sastādoties no 48 kaujas grupām, kuŗās kopā ir 3300 bumbvežu un iznīcinātāju, bet 5500 transporta un sakaru lidmašīnu. Sarkanarmijas gaisa spēki esot pašreiz vismaz 17 000 kaujas lidmašīnu, no tām vairāk nekā puse turbīnlidmašīnu un vismaz 300 TU 4 četrmotorīgu tāllidojumu turbobumbvežu, kas varot bombardēt jebkuŗu vietu ASV territorijā. Abu pretinieku jūras spēkos gan pagaidām ASV izdevīgāka attiecība. Amerikāņiem pašreiz ierindā 7 lieli lidmašīnu bazes kuģi, 8 mazāki, viens kaujas kuģis, 13 kreiseŗi, 140 iznīcinātāji, 79 zemūdenes un 414 flotes palīgkuģi. Sarkanajai flotei ierindā 3 kaujas kuģi, 14 kreiseŗi, 110 iznīcinātāji, 270 zemūdenes un nenosakāms skaits mazāku vienību.

Tikpat nelabvēlīgi iespējamie produkcijas skaitļi nākošajos mēnešos. Visuzmanīgākie ASV vērtējumi saka, ka Padomju savienība būvē 7000 vismodernāko lidmašīnu gadā. ASV atvēlētais budžets 1950. g. ir 1252 lidmašīnām un 1383 lidmašīnām 1951. g. Pārsvars gan esot amerikāņu pusē, jo to lidmašīnas apgādātas ar daudz modernākām vadierīcēm nekā krievu.

Amerikāņiem gan esot sagatavoti daudz jaunu ļoti labu ieroču, ko tomēr vēl neražojot un kuŗu ražošanai arī šogad neesot paredzami līdzekļi, ziņo tālāk Newsweek. Armijai esot plāni jaunam, ļoti ātram viegla tipa tankam, kuŗa lielgabals sit cauri 11 collu bruņām, bet no šī parauga pagaidām ierindā atrodas tikai daži. Gaisa spēkiem jaunais ierocis, kas kļuvis bīstams katrai svešai lidmašīnai, esot automātiski vadāma raķete, kas pati atrod savu mērķi. To izšaušanai tomēr būtu vēl iepriekš gar visu ASV piekrasti jāizbūvē tūkstošiem izšaušanas ierīču. Tāpat gaisa spēkiem ir gan daži jauna modeļa izplētņu lēcēju pārvadātāji, kas spēj uzņemt līdz 400 kareivju ar pilnu apbruņojumu, bet no šīm transportlidmašīnām izmēģinājumā atrodas tikai 3 gab. un to noderību lielākos manevros nav iespējams pārbaudīt. Speciālisti visvairāk uztraucas par to, ka kaŗa ministrs Džonsons reducējis par 30 miljoniem tālšāviņu raķešu pētījumu budžetu.

Amerikāņu taktika esot būvēta uz kalkulēta riska aprēķina. Amerikāņi ar Padomju savienību tiešā bruņošanās sacensībā pagaidām ielaist nevēloties. Jaunais stratēģijas plāns paredz vispirms apbruņot Atlantika pakta nācijas un šim nolūkam gādāt par piemērotas transporta flotes radīšanu. Džonsons teicis: „Ja Padomju savienība rītdien uzbruktu Aļaskai, tad mēs droši vien to zaudētu. Tāpat padomju uzbrukumi ASV kontinentam mums nodarīs ļoti smagus zaudējumus, bet pēc tam mūsu pārākā produktīvitāte stāvokli glābs. Tāpat kā pagājušajā kaŗā ASV pārākā rūpniecība bija izšķirējs faktors, tā būs arī nākošajā."

Austrumvācijas politiķi nevar savaldīt mēles

Berlīne (D). Laikraksti ziņo, ka padomju okupācijas kaŗaspēka virspavēlnieka ģenerāļa Čuikova politiskais padomnieks sūtnis Semjonovs pieprasījis Austrumvācijas drošības ministriju uzraudzīt vācu politiķus. Savā rakstā viņš norādījis, ka pat augstākie valstsvīri „izpļāpā" tādas lietas, kas pārspriestas Karlshorstā un kas turamas vislielākā noslēpumā. Drīz vien attiecīgā informācija parādoties Rietumvācijas presē. Šādu stāvokli Semjonovs apzīmējis par „neciešamu". Kā piemērs minēts Die Neue Zeitung publikācija par Austrumvācijas vēlēšanām, ko krievi vēlas sarīkot kā „tautas nobalsošanu". Šo informāciju vēlāk apstiprināja arī pats ministru prezidents Grotevols.

DEBATES ASV SENĀTA PAR UN PRET DP

Marta sākumā ASV senāts sāka apspriest Mekkerana vadītās komisijas iesniegto projektu par DP likuma papildinājumiem. Pēc tam, kad pats Mekkerans 3 stundu gaŗā runā bija aizstāvējis savus uzskatus, viņam oponēja virkne citu senātoru, starp kuŗiem jāatzīmē Kilgors, kas pārstāv Mekkerana vadītās juridiskās komisijas vairākumu un iestājas par likuma noteikumu liberālizēšanu. Kilgors līdz ar 17 citiem senātoriem iesniedzis pretpriekšlikumu Mekkerana projektam, prasot ASV ielaist lielāku skaitu Eiropas DP, svītrot līdzšinējā likuma priekšrocības baltiešu bēgļiem un laukstrādniekiem un nepielaist vācu bēgļu uzņemšanu DP likuma ietvaros. Visumā Kilgora iesniegtie priekšlikumi atbilst likumam, ko tautas vietnieku nams jau pieņēmis pag. gada jūnijā.

DP likuma liberālizēšanu enerģiski aizstāvējis demokratu senātors Lēmans, kas bijis UNRAs direktors, uzsveŗot, ka nav iemesla baidīties no nevēlamu elementu ieplūšanas, jo nevienu ieceļotāju ASV nepārbaudot tik rūpīgi kā DP Viņa domas apstrīdēja sen. Īstlends un Dženers, kas centās pierādīt, ka ar DP ASV ieplūst padomju spiegi un bij. noziedznieki. Dženers, piem., ņēmās apgalvot, ka no līdz šim ieceļojušajiem 135.000 DP vismaz 30.000 esot ļoti riskanti no drošības viedokļa.

Laiks spiež izšķirties

IRO brīdina:

Vairs tikai 15 nedēļas

palikušas līdz 30 jūnijam, kad izbeidzas aprūpe DP nometnēs. Tāpēc lai ikviens jau šodien, kad IRO ierēdņiem vēl iespējams palīdzēt, izšķiras un sāk gatavoties

tālākai emigrācijai

vai

palikšanai uz dzīvi Vācijā

Abos gadījumos nekavējoties jāsāk kārtot vajadzīgās formālitātes, jo vilcināšanās un gaidīšana uz pēdējo kuģi vai minūti var beigties ļoti kļūmīgi.

Ķīniešu komūnisti jau ielauzušies Tibetā

Jaundelhi (E). — Pamatojoties uz informāciju no Kašmiras, BBC ziņo, ka ķīniešu komūnisti jau ielauzušies Tibetā un ieņēmuši Kakajaras sādžu, kas atrodas pierobežā. Tibetas galvaspilsētā Lhasā šī ziņa radījusi lielu satraukumu. Dalai Lama un viņam tuvu stāvošas aprindas baidās, ka Maotsetunga armijas varētu virzīties tālāk zemes iekšienē, jo komūnisti jau sen draudējuši, ka viņi „dosies atbrīvot Tibetu". Cita informācija no Jaundelhi vēstī, ka sarkanā Ķīna jau tuvākā nākotnē izsludinās pret Tibetu saimniecisku blokādi.

Minchenes raidītājam jauns viļņu garums

Minchene (C). — Ar 15. martu Rietumvācijā stājas spēkā jaunais Kopenhagenas radio raidītāju viļņu sadalījuma plāns. Līdz ar to arī visi vācu raidītāji pārkārto viļņu gaŗumus. Pirmais jaunajam plānam piemērosies Minchenes raidītājs, kas līdz šim raidīja uz 405 m viļņa. Turpmāk Minchene būs dzirdama uztvērēja skalas īsajā galā, aiz Štutgartes. Minchenes jaunais viļņu gaŗums būs 183 m.

Frankfurtes un Štutgartes radio raidīs arī turpmāk ar līdzšinējiem viļņu gaŗumiem.

Otra Etlija uzvara apakšnamā

Londona (D). — Nepilnas nedēļas laikā britu strādnieku valdībai vajadzēja divi reizes lūgt apakšnama uzticību. Kamēr pag. nedēļā Etlijs ieguva tikai 14 balsu vairākumu, šoreiz tas izpaudās jau mazliet lielākā skaitlī — 25 No 622 deputātiem uz nobalsošanu, kas notika pirmdienas vakarā, bija ieradušies 607 Opozīcija vienu savu pārstāvi bija atvedusi pat no slimnīcas. Bet arī šoreiz konservātīvajiem vajadzēja atzīt, ka leboristi tomēr var noturēties savos ministru sēdekļos.

Britu valdība šinīs dienās atcēlusi arī kaŗa laikā izdotos noteikumus, ka strādnieki nevar mainīt savas darba vietas. Šo noteikumu gan pēdējā laikā praktiski tikpat kā nepielietoja. Informētas aprindas Londonā domā, ka pirmdienas rezultāti nobalsošanā Etlija stāvokli ievērojami stiprinājuši.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 21 (365) 1950. g. 15. martā
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas

EIROPAS AIZSARDZĪBA

Vēl nesen cerēja, ka Eiropas aizsardzība drīzumā nokārtosies labvēlīgi. ASV štāba priekšnieks ģenerālis Bredlijs kādreiz izteicās, ka pēc viņa domām pietiktu 30 labi apbruņotu divīziju, lai atsistu eventuālu boļševiku uzbrukumu un pat lai pārietu sekmīgā pretuzbrukumā. Zināmās aprindās Amerikā, kurās apzinīgi vai neapzinīgi notiek demorālizējoša propaganda, nemitīgi daudzinot boļševiku militāro varenību, šo ģenerāļa izteicienu uzņēma ar nepatiku un ātri notušēja. Mēs, kas esam boļševikiem bijuši tuvāki un pazīstam viņu karaspēka īsto kaujas vērtību un tā morāli, kas, starp citu, parādās jau nemitīgi uz rietumiem plūstošā dezertieru straumē, mēs šo Bredlija uzskatu spējam atzīt kā visai tuvu patiesībai. Liekas, ka arī speciālisti ap Fonteblo štābu, kura priekšgalā ir feldmaršals Montgomerijs, ir līdzīgos uzskatos, — vismaz tie savos plānos operē ar līdzīgu divīziju skaitu. Šķiet, ka šo samērā ne visai lielo divīziju skaitu Eiropai vajadzētu spēt sastādīt, sevišķi pēc Atlantika pakta palīdzības saņemšanas.

Izrādās tomēr, ka pat šo mēreni lielo kopējo spēku izveidošana atduras pret lielām grūtībām, galvenā kārtā dažādi ievirzīto interešu un psicholoģijas dēļ. Anglija baidās ciešāk iesaistīties Eiropā un sūtīt šurp lielāku karaspēku, jo Denkerkas katastrofa vēl ir svaigā atmiņā. Kā salas valsts, tā jūtas samērā drošāk, jo ar straujn tanku uzbrukumu tā nav ieņemama, — kaut arī labi apzinās, ka Lamanšas piekraste ienaidnieka rokās padarītu tās stāvokli ļoti kļūmīgu. Bet tās ir tālākas briesmas, un angļi paraduši vispirms rēķināties tikai ar tuvākām,— un šajā ziņā tie ir mazāk eksponēti. Amerikāņi tāpat negrib nekādā ziņā sūtīt lielākus spēkus cīnīties Eiropā. Tā būtu nepopulāra lieta: likt liet savu pilsoņu asinis svešu zemju aizstāvēšanai. Tā grib karot galvenā kārtā gaisa karu, postot ar atombumbām ienaidnieka aizmuguri un bazes, lai pēc tam atbrīvotu Eiropu. Franči uz to aizrāda, ka tas nozīmētu atbrīvot nevis Eiropu, bet morgu.

Francija tad arī paliek vienīgā sabiedrotā valsts, kas būtu visvairāk ieinteresēta Rietumeiropas resp. sevis pašas aizstāvēšanā. Kļūmīgs apstāklis te vispirms tas, ka Francija neatzīst par iespējamu iesaistīt Eiropas aizsardzībā arī Vāciju. Tiešām, nav arī šaubu, ka, ja Vācija dabūtu ieročus un karaspēku, tā drīz kļūtu par galveno noteicēju Eiropā; pie kā tas varētu novest, to neviens nevar paredzēt, bet ir iemesls domāt, ka tas varētu būt arī kaut kas ļoti kļūmīgs, un franču bažas te nav bez pamata. Bet no otras puses paši franču ģenerāļi atzīst, ka Eiropa bez Vācijas piedalīšanās nav aizstāvama.

Bez tam pastāv vēl kļūmīgā opozicija pret Spāniju. Šī opozicija jau ir tīri ideoloģiska „grezniba", kas, kā to atzīst daudzi franču politiķi, ir jau sen novecojusi un pavisam neatbilst apstākļiem, jo kā var atteikties sēdēt pie viena galda ar Franko, kad ir ar mieru sēdēt kopā ar tiem, kuru rokas asinīs vien pil?

Tā iznāk, ka galvenai Eiropas aizstāvei jābūt Francijai. Bet te nu traģiskais ir tas, ka Francija, kādreiz tik kareivīga valsts, tagad jūtas pilnīgi nespējīga šim uzdevumam iekšējas vienības trūkuma un morāliska sabrukuma dēļ. Vispirms pret karošanu, saprotams, ir visi komūnisti un to līdzskrējēji, — un tādu ir gandrīz tautas trešā daļa. Ja tie gatavi karot, tad nevis pret boļševikiem, bet par tiem, pret savu tautas vēlēto valdību; jau tagad viņi sākuši šo karu un vingrinās sabotāžā. Tiešām grūti iedomāties, kā būtu iespējams vajadzības gadījumā sekmīgi karot, kad aizmugures „piektā kolonna" ir gandrīz iedzīvotāju trešā daļa. Tāpēc arī daudzi pilsoniskie politiķi ir diezgan noskanoti un gribētu par katru cenu izvairīties no kara. Tā nesen visu zemju politiskās aprindās lielu ievērību radījis pusoficioza Le Monde ievadraksts, kurā bija mēģināts uzmanīgi suģestēt ideju, ka Pad. savienības un ASV konflikta gadījumā Eiropai vajadzētu mēģināt palikt neitrālai. Amerikā uz to reaģēja diezgan asi, norādot, ka pašreizējos apstākļos šāda neitrālitāte pilnīgi neiespējama. Bet franču domu gaita labi saprotama: pēc tam, kad boļševikiem ir atombumba, pat ja būtu iespējams aizkavēt tos tieši iesoļot Francijā, nav iespējams — ievērojot izejas bazes tuvumu — aizkavēt, ka tie ar savām bumbām izposta zemi; un tā franči, šķiet, gatavi ziedot pat savu brīvību, lai glābtu Parīzi no izpostīšanas!

Katrā ziņā, šķiet, ka karaspēka morāle Francijā ir diezgan kļūmīgā stāvoklī, kamēr gandrīz visas kaujas spējīgākās vienības cīnās Indoķīnā. Mērenā virziena nedēļas laikraksts Carrefour, analizēdams franču armijas sagaidāmo izturēšanos invāzijas gadījumā, atklāti atzīst, ka franču karavīrs negrib riskēt ar savu dzīvību par kādu viņam vēl tālu un neskaidru lietu. Vienīgi, ja izrādītos, ka pēc zemes okupācijas tiek apspiestas brīvības, pie kurām tas pieradis, franču karavīrs varbūt vēl cīnīties, protī kā partizāns, kādā cīņā tas esot liels meistars! Katrā ziņā arī jau minētais pusoficiozs Le Monde 11. un 12. II. numuros ievietojis trauksmes rakstu „Kurp iet franču armija?", kurā burtiski saka: „Franču armija ir uz nāves gultas (moribonde), un jaunākais tas, ka šī agonija šķiet esam franču vitālitātes, enerģijas un patriotisma agonija."

Ļoti zīmīgs notikums ir, ka no armijas izstājies ģenerālis Bijots (Billote) — Francijas pārstāvis Apvienoto nāciju bruņoto spēku komisijā resp. štābā. Viņš, kā pats saka, to darījis tāpēc, lai gūtu iespēju uzsākt plašākas publikācijas un tā varētu atgādināt savai un citām tautām, ka pēc 1—2 gadiem, kad atstarpe starp amerikāņu un krievu bruņošanās sasniegumiem būs stipri sašaurināta, varētu iestāties akūtu briesmu periods, uz ko norāda jau tagad vienmēr bezkaunīgākā un izaicinošākā krievu uzstāšanās. Tāpēc esot pēdējais laiks spert izšķirīgus radikālus soļus visu „Atlantika nāciju" aizstāvības pārorganizēšanai uz gluži jauniem pamatiem: uz visu rietumnāciju (arī ASV) apvienošanos gan militārā, gan ekonomiskā, gan arī administratīvā ziņā. Bet tā šķiet stipri tāla nākotnes mūzika.

Prof. P. Jurevičs

Top Nacionālā komiteja Beļģijā

IZSTRĀDĀTI STATŪTU UN VĒLĒŠANU NOTEIKUMU PROJEKTI

Beļģijas latviešu organizāciju padome, saskaņā ar LCK 1949. g. 13. dec. lēmumu uzņēmusies pagaidu nacionālās komitejas pienākumus: trimdas kopības reģistra radīšanu un nacionālās komitejas vēlēšanu noorganizēšanu Beļģijā. Vēlēšanu labākai veikšanai un to sabiedriskai kontrolei padome nolēma radīt īpašu vēlēšanu komisiju, tajā bez organizāciju pārstāvjiem pieaicinot ogļraču grupu, baznīcas pārstāvjus uc.

Briselē vēlēšanu komisijas pirmajā sēdē, kurā piedalījās konsuls H. Rācenis, organizāciju un ogļraču grupu pārstāvji no lielākajiem latviešu centriem Beļģijā, dalībnieki iepazinās ar Lielbritānijas LNP pagaidu statūtiem un atzina, ka tie izmantojami par paraugu Beļģijas latviešu nacionālās komitejas statūtiem. Saskaņā ar sēdē izstrādāto BLNK statūtu projektu, nacionālā komiteja ir vēlēta augstākā Beļģijas latviešu pārstāvība kopīgo nacionāli politisko interešu sargāšanai, Beļģijas latviešu pārstāvēšanai centrālajā latviešu organizācijā, latviešu bēgļu stāvokļa uzlabošanai un palīdzības sniegšanai, atbalstot un saskaņojot latviešu organizāciju darbu Beļģijā. Vēlēšanu komisija atzina par nepieciešamu, lai nacionālajā komitejā būtu pārstāvji no visiem lielākajiem latviešu centriem, kādēļ paredzētais locekļu skaits ir samērā prāvs — 15. Komiteju ievēl uz divi gadiem; prezidijs, kas sastāv no 5 locekļiem, darbojas visu pilnvaru laiku.

Lai dotu iespēju visiem tautiešiem piedalīties nacionālās komitejas pamatnoteikumu un vēlēšanu noteikumu izstrādāšanā, komisija nolēma pirms to galīgās pieņemšanas publicēt komisijas sēdē izstrādātos projektus un aicināt Beļģijā dzīvojošos tautiešus iesūtīt vēlēšanu komisijai jaunus ierosinājumus un papildinājumus. Statūtu projekti publicēti Beļģijas latviešu laikrakstā Vairogs februāra numurā, ko var pieprasīt redakcijai: 4, rue Craenendonck, Louvain.

Aicinājums ogļraču grupu pārstāvjiem Beļģijā

Cik paredzams, vēlēšanas notiks maijā, bet nepieciešamie priekšdarbi jāveic jau tagad. Vēlēšanu komisija lūdz visus latviešu ogļraču grupu pārstāvjus uzņemties vēlēšanu apakškomisiju noorganizēšanu latviešu centros, kur šo darbu nav uzņēmušās organizācijas. Vēlēšanu apakškomisijas sastāv no 2—3 locekļiem, kas sastāda vēlēšanu kontrolei nepieciešamos vēlētāju sarakstus, izdala vēlēšanu materiālus un savāc nodotās balsis, lai tās piesūtītu vēlēšanu komisijai. Vēlētāju sarakstu sastādīšana apakškomisijām jāuzsāk vienu mēnesi pirms vēlēšanu dienas. Nobalsošanu varēs izdarīt arī pa pastu, bet arī šajā gadījumā būs nepieciešama iepriekšēja ierakstīšanās vēlētāju sarakstos. Vēlēšanu komisijas nākošā sēde notiks marta otrā pusē, un tajā galīgi pieņems vēlēšanu noteikumus, noteiks vēlēšanu dienu, kā arī ievēlēs komisijas vadību. Ogļraču grupu pārstāvji lūgti ierasties šajā sēdē, iepriekš paziņojot savas resp. vēlēšanu apakškomisiju locekļu adreses A. Znotiņam, 4, rue Craenendonck, Louvain., kas sniegs tuvākus norādījumus par sanāksmes vietu un laiku.

Var sagādāt galvojumus

K. Mīlenbachs, (20a) Dedelstorf-Horst, üb. Vittingen, var sagādāt galvojumus izceļošanai uz ASV pavārei un veļas mazgātājai, darbā pie kāda fabriku prezidenta Cincinati tuvumā. Vēlas tikai ģimenes ar 3 personām, pie kam pavārei var braukt līdzi meita, māte vai draudzene kā veļas mazgātāja. Pavārei paredzēta alga 25—35 dol. nedēļā, brīvdiena katru ceturtdienu un katru otru svētdienu, dzīvoklis — guļamistaba, kopējā dzīvojamā istaba, ēdamistaba un vanna. Veļas mazgātājai jāstrādā ar vismodernākajām mašīnām. Vecums nav noteikts. Reflektantēm jāiesniedz sīks dzīves apraksts un foto minētajam K. Mīlenbacham.

Precēts pāris var dabūt galvojumu darbam lauksaimniecībā Teksasas štatā. Jāraksta — Mr D Burns, Mgr. Pitchfork Land & Cattle Co., Guthrie, King County, Texas, USA.

SAGĀDĀTI GALVOJUMI IZCEĻOŠANAI UZ ASV

Tautietis Jāzeps Mileiko, kas izceļoja uz ASV 1949. g. pavasarī, līdz šim sagādājis emigrācijas galvojumus 60 citiem latviešiem Vācijā. Nevarēdams informēt katru galvojuma saņēmēju personīgi, M. lūdzis mūsu laikraksta starpniecību galvojuma saņēmēju publicēšanai. Galvojumi izsūtīti šādām personām:

Augsburgas-Hauņštetenes nometnē: Augsts Vestmanis (3 pers.), Minna Bērziņa (1), Jānis Lācis (3), Memingenas nometnē: Nikolajs Tisins (2), Oto Gubenis (1), Aloizs Piterans (3), Olga Bērzupe (3), Ivars Ezis (1), Indulis Lauzums (2), Antons Čunčulis (5), Voldemārs Titans (2), Paulis Prikašs (3), Andrejs Otaņķis (2), Ina Lemke (1), Jānis Veide (2), Juris Medvedevs (1), Lalija Ignatjeva (2); Vircburgas nometnē: Ernests Dukurs (2); Špākenbergas I nometnē: Pēteris Mileiko (1), Dr. Lucija Biksāna (3), Pāvils Murāns (3); Grēvenes nometnē: Antons Loļans (5); Dobelnteichas nometnē (Oldenburgā): Jānis Krūmiņš (1), Jāzeps Roskošs (2); Insbrukas nometnē Austrijā: Vladislavs Stankevičs (1); Rāvensburgas nometnē: Anna Klaucāne (2), P. Pozņaks (1), Švābu Halles nometnē: Jānis Jankevičs (6); Ludvigsburgā: Kārlis Kaizers (1); Dānijā: Aloizs Mileiko (4).

Minētās personas lūgtas paziņot Jāzepam Mileiko (1621, Dilworth Rd. E., Charlotte, North Carolina, U.S.A.), vai sagādātos galvojumus pieņem. Izbraucot uz ASV, vēlams paziņot Gronas atstāšanas laiku. Pārējo galvojumu lūdzēju lietas pašlaik kārtojas, un galvojumu sagādes gadījumā par to paziņos.

Latvijas sūtniecība adreses neizpauž

Latvijas sūtniecībai Vašingtonā kļuvis zināms, ka daži Latvijas pilsoņi nevēlas sūtniecībai paziņot savas adreses un citus anketā paredzētos datus, bažīdamies, ka adreses varētu nonākt nevēlamās rokās. Sūtniecība paskaidro, ka tā sniegtās ziņas neizpauž un savu pilsoņu adreses nevienam neizsniegs. Gadījumā, ja ienāktu kāds adreses pieprasījums, sūtniecība to nosūtīs meklējamai personai tieši, kas pati varēs izlemt, vai paziņot savu adresi, vai nē.

Pilsoņi, kas atsakās pildīt savu pienākumu, ko viņiem uzliek konsulārais reglaments, zaudē tiesības uz Latvijas pārstāvību konsulāro aizsardzību.

Ar sūdzībām vispirms pie mācītājiem

Katoļu baznīcas organizāc. NCWC, kas ir viena no aktīvākajām galvojumu sagādē Eiropas DP, Ņujorkā bija sasaukusi īpašu preses konferenci, lai pārrunātu ienākušās darba devēju sūdzības par bij. DP, kas pametuši savu darbu un pazuduši bez vēsts, vai arī nav bijuši piemēroti darbam, kādam tie iecelojuši ASV. Ziņojumos nācās dzirdēt, ka daļa DP savus galvotājus pamet, draugu un radu pamudināti, lai dotos uz lielākām pilsētām un meklētu kaut ko labāku. Tā, dažos rajonos radies ieskats, ka DP ir klaidoņi, un bijis gadījums, ka 10 amerikāņu ģimenes tādēļ parakstītos galvojumus atsaukušas. Kādā štatā pats gubernātors sev par mājkalpotāju izgalvojis DP ģimeni, bet tā pēc 3 dienām no darba vietas aizbēgusi. Bieži gadījies arī, ka šādi aizbēdzēji, neatrazdami pilsētās ne piemērota darba, ne apmešanās, atkal griezušies atpakaļ un lūguši mācītāju un baznīcas organizāciju palīdzību. Tāpēc pārrunās atzina, ka, lai šāds stāvoklis nerastos, DP ar savām sūdzībām vai neapmierinātību vispirms jāgriežas pie mācītāja vai baznīcas organizācijas, kas uz vietas palīdzēs lietas izkārtot. Patvarīga darba vietu atstāšana nav vēlama, lai gan likumīgi iebraukušie to var darīt.

Konferencē preses pārstāvjiem bija iespēja ziņot par vienā vai otrā vietā novērotu DP izmantošanu no farmeru puses un citām nebūšanām. Baznīcas pārstāvji lūdza ar šādām sūdzībām griezties vispirms pie viņiem. Privātās pārrunās ar dažādo štatu DP lietu kārtotājiem noskaidrojies, ka ar latviešiem visumā valda apmierinātība un viņi labprāt vēlētos kaut vairāk iecelotāju būtu latvieši.

Latvijas pavalstniekiem ASV jāpaziņo

Latvijas sūtniecībai Vašingtonā reģistrēšanai kartotēkā, saskaņā ar konsulārā reglamenta noteikumiem, par sevi šādi dati: uzvārds un vārds, dzimums, dzimš. vieta un laiks, dzīves vieta Latvijā vai ārzemēs, kad, ar kādu kuģi un kurā ostā iebraucis ASV, nodarbošanās (profesionālā un pašreizējā), attiecības pret kara klausību, tautība, ticība, ar kādu dokumentu (pasi) uzturas, kur, kad un ar kādu numuru un sēriju tas izdots, civilstāvoklis (neprec., prec., atr., šķ.), sievas vārds, dzimtvārds, dzimš. laiks un vieta, bērnu vārdi, dzimš. laiks un vieta, pašreizējā uzturēšanās vieta ārzemēs (adrese), datums un ziņu sniedzēja paraksts. Kam grūtības šo anketu uzrakstīt, var paziņot savu adresi sūtniecībai, pēc kam pēdējā izsūtīs veidlapu izpildīšanai. Tāpat sūtniecība jāinformē par adrešu maiņām, rakstot — Latvian Legation, 1346, Connecticut Avenue, Washington 6, D. C., U. S. A.

Miklainā kārtā nodedzis latviešu bloks Esenē

Esenes priekšpilsētā Krejā agrākās artilērijas kazarmās [illegible] 2000 dažādu tautību iemītnieku vidū dzīvo 150 latviešu. No tiem lielākā daļa uz šejieni pag. gada 18. novembrī pārcelti no Grēvenes, pārcelšanu motivējot ar nometnes likvidāciju, kaut gan Grēvenes nometne pastāv vēl šodien. Sevišķi neizprotama likās šī pārcelšana ģimenēm, kas bija jau nodokumentējušās un kam pēc pāris nedēļām bija paredzēta aizbraukšana uz transitnometni.

Par dzīvi šajā Rūras centrā nevarētu žēloties, kaut arī esam diezgan saspiesti. Majoritāte ir poļi, bet komandants simpatisks un laipns, vienlīdz korrekts pret visām tautībām. Tautietis Dr. K. Vītrungs ir galvenais ārsts, reliģisko aprūpi vada māc. J. Urdze. Biroja darbinieku sastāvā pārsvars vāciešiem, un viņu attieksmes ar nometnes iemītniekiem labas. Latvieši galvenokārt strādā drupu novākšanas darbos, kur izpelņa samērā prāva.

Kādā februāra rītā izdega latviešu bloks. Kaut arī dzēšanas darbos bija izsaukti visi pilsētas ugunsdzēsēji, liesmas izdevās tikai daļēji ierobežot. Dzēšanu traucēja arī lielais vējš, tāpēc pilnīgi nodega bloka 3. stāvs, kur atradās vairākas darbnīcas. Panikā iedzīvotāji steidza glābt mantas, ko izmantoja zagļi, un tā daudzi cieta divkārtīgi. Cilvēku upuru nebija, atskaitot dažus ievainotus ugunsdzēsējus.

Ugunsgrēka izceļšanās iemesli nav noskaidroti. Klīst baumas par kādas mums naidīgas varas ietekmi, jo šī pirms ugunsgrēka nometnē parādījušās aizdomīgas svešas personas.

O. Ll.

VĒSTULES REDAKCIJAI

VAI BIJUŠIEM KARAVĪRIEM ASV NEREDZĒT?

Presē publicētie oficiālie un pusoficiālie paskaidrojumi par bij. karavīriem un to izceļošanas iespējām uz ASV visiem zināmi. Es savukārt gribu pastāstīt atbildes, ko šai jautājumā saņēmu DP komisijā Frankfurtē un Šveinfurtes izceļošanas nometnē.

Savu izceļošanas lietu ievadīju jau pag. vasarā Ambergā. Pēc iepriekšējās „pārskrīnēšanās" kontrolcentrā izpildāmos dokumentos arī uzdevos par 19. divīzijas karavīru, jo neredzu šai apstāklī nekā negodīga (1944. g. augustā mani mobilizēja). Pēc divreizējas izsaukšanas pie CIC manu lietu neparasti ilgi pie sevis noturēja izceļošanas centra DP komisija, pēc tam mani nosūtot uz vēlreizēju pārbaudi Ambergas kontrolcentrā. „Skrīningā" noliku galdā visus dokumentus (ieskaitot arī Soldbuchu, ko uzskatīja par reti redzētu, bet ļoti svarīgu), no savas iesaukšanas dienas līdz pat atlaišanai no amerikāņu gūsta, un saņēmu atbildi, ka pēc visiem Ženēvas noteikumiem esmu pilntiesīgs DP. Un tomēr manu lietu rudenī nosūtīja vēl uz Frankfurti.

Šī gada 21. februārī aizbraucu turp noskaidrot apstākļus. Pēc pusstundu garas sarunas ar Frankfurtes DP komisijas priekšsēža vietnieku par savām un vispār karavīru lietām rezultātā gribas secināt: mēs, bijušie karavīri, vismaz pagaidām uz ASV netiksim. Nezinu, kur mūsu iestādes un amatpersonas smelas labās ziņas, bet DP komisijā Frankfurtē izpaužas uzskats, ka 15. un 19. divīzijas karavīri skaitāmi pie vācu SS vienībām. Tāpat norādīja, lai velti neliekot lielas cerības uz kādu karavīriem labvēlīgu likumu no Vašingtonas. Līdzīgu atzinumu, tikai pavisam īsi, izteica Šveinfurtes izceļošanas nometnes direktors: „Bijušiem karavīriem nav un nebūs nekādu izredžu izceļot uz ASV." Ja nu tomēr notiktu pretējais, tad pašreizējos apstākļos tas būtu necerēts brīnums.

Arī es esmu priecājies par katru rindiņu avīzēs, kur varēja lasīt, ka bij. karavīru lietas kārto un ka drīz cerams labvēlīgs atrisinājums, dažkārt minot pat noteiktus terminus. Nesaprotami tomēr paliek, kāpēc mūsu amatpersonas un pats bijušais karavīrs saņem tik diametrāli pretējas atbildes. Sekojot informācijai presē un salīdzinot to ar informāciju, kas iegūta tieši, mums pieejamās iestādēs, dažubrīd tā vien liekas, ka mūsu vadītājas iestādes un amatpersonas karavīru jautājumu it kā uzskatītu par izdevīgu līdzekli, lai rādītu tautiešiem — vēlētājiem, cik ļoti tās interesējas un rūpējas par trimdinieku labklājību.

Mēs karavīri, kam liktenis bija piešķīris svēto uzdevumu aizstāvēt Latvijas zemi, sirmās latvju mātes un tēvus, sievas un bērnus, nevaram izprast dziļo netaisnību, ko mums nodara. „Ik vienas tautas piederīgo, kas aizstāv savu tēvzemi pret svešu iebrucēju, uzskata par varoni, bet pret mums lieto gluži citu mērauklu un uzskata gandrīz par noziedzniekiem. Vai tad jābrīnās, ka daži no bijušiem karavīriem, kurus gandrīz vēl bērnus izrāva no ģimenes, pēc visām kara šausmām un gūsta netaisnībām brīvībā izlaisti, bija spiesti slēpt patiesību un tādēļ zaudēja katru taisnības un patiesības saj̄ēgu un par demokratiju un cilvēku tiesībām runā vienīgi ar rūgtumu.

Šo jautājumu nevar par daudz iztirzāt, tādēļ būtu vēlama domu izmaiņa par mūsu lietu turpmāku kārtošanu. Varētu apsvērt iespēju ar mūsu palīdzības organizācijas — Daugavas Vanagu starpniecību atkārtoti mēģināt panākt karavīru rehabilitāciju. Ja tad atbilde būtu negrozāmi negātīva, tālāk būtu apsverama iespēja mums iekļauties vācu saimniecībā ar kādiem pašdarbības pasākumiem.

Mārtiņš Bērtulsons, Ambergā,
bij. DV Rēgensburgas nod. priekšs.

Daugavas Vanagu neaizkaramajā fondā

februārī ziedojuši. Karlsrūes DV nodaļa DM 76,60, latvieši Bad Kisingenā [illegible],—, Vircburgas Centrālās nometnes DV nod. 95,—, Valkas DV nod. 19,—, Vircburgas Ziemeļu nom DV nod. DM 268,50, Minchenes DV nod. 24,—, Neiburgas DV nod. 25,—, Augsburgas DV nod. 300,— un L. Ekšteins DM 2,—. Fonda rīcībā 1. martā bija DM 11.703,26.

DV amerikāņu joslas valde visiem ziedotājiem izsaka sirsnīgu latvisku paldies.

Ko nespēj viens, tas viegli veicams kopīgiem spēkiem
ZIEDOSIM VISI ĀRĒJĀS INFORMĀCIJAS FONDAM!
ZIEDOJUMUS LŪDZ SŪTĪT LCK INFORMĀCIJAS NOZAREI, (14a) ESSLINGEN/N., ZOLLBERGSTR. 1.

Lielas lietas mazā ietvarā

Smagā vētrā nelīdz nekādas tabletes — Kad Brīvības monuments pagriež muguru — Vispirms jāsaglabā veseli nervi

AKTIEŖA J. LEJIŅA VĒSTULE LATVIJAI NO ŅUJORKAS

Tā nu mēdz būt, ka lietām, ko pats neesi pieredzējis, negribas lāgā ticēt. Un tomēr par tām der padomāt. Līdz emigrācijas gala mērķim ceļš ļoti garš un ļoti raibs. Diemžēl, ar rinda stāvēšanu, dokumentu kārtošanu un saiņu kravāšanu vien reizēm viss vēl nebeidzas.

Par transitnometnēm rakstīts atlētā nodalījumā. Tālāk no muitas ceļš veda slimajiem bērniem un mātēm uz slimīcu, bet pārējiem ģimenes locekļiem uz izolācijas halli slavenajā Ellisa salā. Pirmais iespaids tur nav sevišķi patīkams: logos, durvīs, kāpņu nodalījumos — visur dzelzs restes un stiepļu pinumi. Sargu uzraudzība ēdienu reizēs, guļamistabā, pastaigā aiz dubultā žoga. Toties taisni pretim, otrpus Hudsonas upei brīnišķīgs skats uz Ņujorkas centra debesskrāpjiem un impozanto Brīvības monumentu salas galā. Pēdējo mēs gan varējām apbrīnot tikai no mugurpuses. Tā vien likās, ka brīvība būtu mums simboliski pagriezusi muguru... Daudziem no šejienes ceļš tiešām veda atpakaļ, šo zemi neredzējušiem.

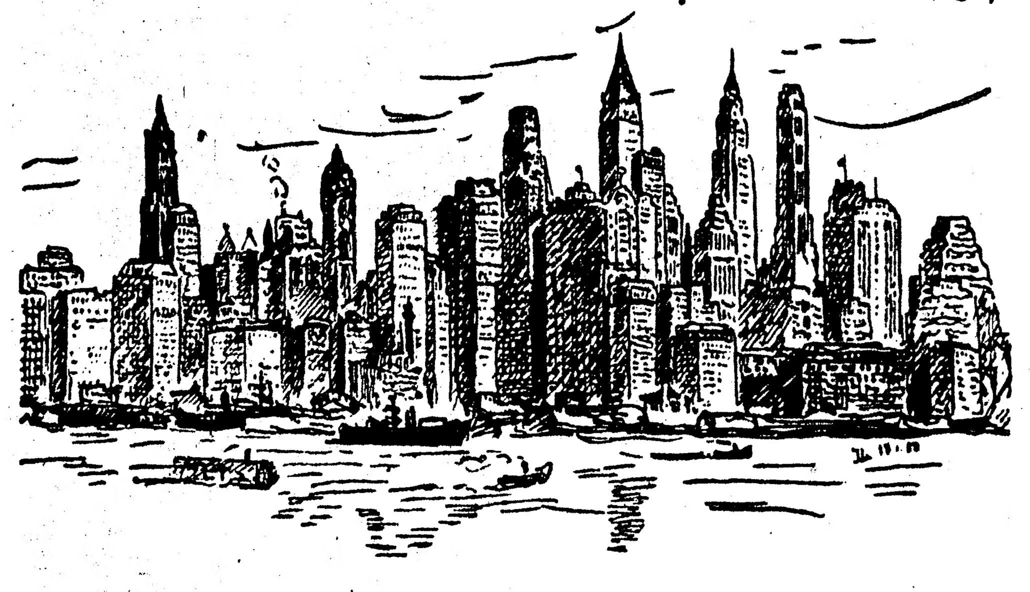

KAD LATVIEŠU DP IERAUGA PASAULES LIELĀKO PILSĒTU . . .
Tāda ieceļotāju acīm paveŗas debesskrāpjiem pieblīvētā Ņujorka, raugoties no imigrantu izolācijas centra Ellisa salā.
J. Lejiņa oriģinālzīmējums Latvijai

Kas tad ir šī daudzinātā sala un tās iemītnieki? Tur mīt visi tie, kas iebraucot nonākuši pretrunā ar ASV imigrācijas likumu, t. i. vispirms nelegāli ieceļotāji vai tādi, kam dokumenti nav kārtībā, denuncēti vai arī politiski nedroši iebraucēji, spiegi, garā aptumšotie un mazāk svarīgā grupa — lipīgu slimību dēļ izolētie. Slimnieki, kā jau minēju, atrodas slimnīcā salas otrā pusē, un izolācijā atrodas galvenokārt to piederīgie. Ir tur vēl viena atsevišķa noziednieku nodaļa, kur mīt ārzemnieki, kas nonākuši konfliktā ar policiju par zādzībām, kaušanos utt. Parasti ģimenes novieto atsevišķās istabās, bet vīriešiem vieniniekiem ierādītas tikai guļamtelpas ar 50—60 gultām katrā, kur var uzturēties tikai no plkst. 9 vakarā līdz 7 rītā. Viss pārējais dienas laiks jāpavada hallē vai pagalmā, tā sakot, uzraugu acu priekšā. Tur atrodas kantīne, biljards, galda teniss, kāršu un šacha galdi, radio. Var dabūt pirkt avīzes un žurnālus. Ir cilvēki, kas tur pavadījuši 4 vai 8 mēnešus, vecākais iemītnieks pat 4 gadus. Uzturs ļoti labs.

Bez mūsu divām ģimenēm no kuģa Ellisa salā atradām priekšā vēl divas latviešu ģimenes. Izrādījās, ka abās ģimenēs brauciena laikā uz kuģa kādam no ģimenes locekļiem uznākuši gara aptumšošanās brīži. Pirmajā gadījumā kādam bezbērnu pāŗa vīram, otrā — 3 bērnu mātei. Nelaimīgā māte vēl tobrīd atradās slimnīcā, bet vīrs pēc pāris mēnešu ārstēšanās bija atveseļojies un atradās jau pie veselajiem hallē. Abiem draud sūtīšana atpakaļ uz Vāciju, pie kam ģimenes locekļi varētu palikt arī Amerikā. Tā jau būtu smaga traģēdija. Šoreiz bezbērnu pāŗa sieva izšķīrās palikt Ņujorkā, cerēdama vīru pēc kāda gada no Ellisa salas atbrīvot, bet nelaimīgās mātes piederīgie pūlējās visādiem līdzekļiem panākt viņas ielaišanu ASV, garantējot tai apgādi darba nespējas gadījumā. Arī galvotājs — lauksaimnieks deva šādu garantiju no savas puses, jo vairāk tādēļ, ka slimnieces stāvoklis nav smags. Bet taisni šajā jautājumā ASV likums par veselīgas rases saglabāšanu ir nežēlīgi stingrs un negrozāms, tā ka jāšaubās, vai pūlēm būs kādi panākumi.

Šie divi gadījumi nav vienīgie. Turpat novēroju kādu lietuvieti, kas augu dienu nekustēdamies apatiski sēdēja zem savu smago domu sloga; tāpat kāda igauņu advokāta nenormālo meitiņu. Tieši vērojot šīs ainas, asi izjūtama problēma par veselu nervu saglabāšanu. Histēriski cilvēki taču sastopami jau visās nometnēs, un nervozitāte var beidzot novest tik tālu, ka viss mūžs tiek izpostīts. Ir jāpadomā par veselīgu, saprātīgu gara izklaidi, ko var dot grāmatas, teātŗi, mūzika, sports, sabiedrība. Visas šīs lietas pagaidām sasniedzamas bez lielām grūtībām, un par tām ir vērts dažkārt arī izdot vienu otru lieku feniņu.

Ņujorkā, martā.

Jānis Lejiņš

liku likām, un vēlreiz atkārtot tur gaidāmās sīkās likstas nav nozīmes. Viens kas tiesa: ir labi, ja tur kāds lieks feniņš pie dvēseles. Ģimeņes cilvēki jābrīdina no lipīgo bērnu slimību draudiem, kas dažreiz spiež visu ģimeni kavēt pat vairākus kuģu transportus un nīkt mēnešiem ilgi, dzenot cilvēkus izmisumā un pat apdraudot dvēseles līdzsvaru.

Nākošais svarīgais faktors ceļojumā var būt jūras slimība. Parasti par to runā vairāk ar humoru nekā nopietnību. Bet ka tā nav nemaz tik vienkārša lieta, ļoti labi sapratīs sevišķi sievietes. Vīrieši pēc novērojuma slimo daudz mazāk un vieglāk. Zināms, slimībai priekšnoteikums ir vētras stiprums. Lielos viļņos bieži nelīdz nekādas tabletes. Ar gribas spēku, svaigu gaisu, kustību un ēdienu panākumi lielāki.

Pēc ārstu statistikas gandrīz nekad uz kuģa nav novēršamas arī bērnu slimības. Šī iemesla dēļ arī mana ģimene tieši no kuģa turpat muitas telpā Ņujorkā nokļuva atsevišķā izo-

29 latvieši strādā vienkopus Bostonas slimnīcā

Kādā Bostonas priekšpilsētā atrodas moderna vairākstāvu celtne, virs kuŗas portāla lasāms: New England Baptist Hospital, Founded 1893. Šī ir vieta, kur darbu atraduši 29 latvieši, vienīgā Bostonā, kur vienkopus nodarbināts tik liels mūsu tautiešu skaits.

Pirmklasīgi iekārtoto dziedniecības iestādi iecienījuši Bostonas turīgāko aprindu ļaudis. Sevišķi tā ieslavēta izcilo chirurgu un priekšzīmīgās chirurģiskās aparātūras dēļ. Gultas vieta slimnīcā maksā līdz 24 dol. dienā. Vecākie šeit nodarbinātie latvieši ir pirms daudziem gadu desmitiem ieceļojušais Kārkliņa tēvs un Jānis Selmers. Īstais „latviešu laiks" slimnīcā sākās pag. g. jūnija beigās, kad darbā pieņēma pirmos DP. Astoņu mēnešu laikā slimnīcā nodarbināto latviešu skaits sasniedza 29, un tam ir tendence vēl pieaugt. Vairums bijušo DP gan nodarbināti tikai vienkāršākos darbos. Zemākā alga sievietēm ir 19 dol., bet vīriešiem 24 dol. nedēļā ar brīvu uzturu. Pēc 6 mēnešu nostrādāšanas algu paaugstina. Slimnīcas vadība ar latviešu darbu apmierināta, un vienu otru reizi gadījies, ka, atbrīvojoties kādai vietai, jaunus darbiniekus meklē vispirms mūsu tautiešu vidū. Citu tautību DP slimnīcā nav nodarbināti.

IEGĀDAJIETIES

prof. L. Bērziņa un Irēnes Bērziņas tautas dziesmu krājumu

Tēvu Dziesma

Krājumā 192 tautas dziesmas ar notīm un pilnīgu tekstu. Pasūtiniet tieši apgādā. Izsūtam arī ārpus Vācijas ar norādījumu, kur izdarāma iemaksa.

Grāmatas cena DM 5.—

LCK apgāds LATVIJA,
Esslingen/N., Breite Str. 6, Germany.

Es nemāku amerikanizēties

VĒSTULE LATVIJAI PAR AMERIKĀŅU „SMALKO TONI"

Kad Ņujorkā biju laimīgi atstājis kuģi un izdzēris traucīņu piedāvātās kafijas, sāku apskatīties pēc savas bagāžas. Pie manis pienāca kāda dāma no organizācijas, kuŗai biju piedalīts. Viņa apsveica mani un pateica savu vārdu. Noņēmu platmali, stādījos savukārt priekšā, un tā pirmās manieres jaunajā kontinentā iznāca tās pašas vecās. Dāmai promejot, nekā prātīgāka nezināju, kā atkal konsekventi pacelt cepuri. Draugs, kas mani sagaidīja ostas hallē, teica: „Šai ziņā tu vari še savu roku atpūtināt. Neesmu vēl redzējis amerikāni, kas sveicinot ņemtu nost cepuri."

Atcerējos, ka tāpat bija rakstīts daudzās vēstulēs. Kāds tautietis savā korespondencē no Kanadas ieteica pat šo paradumu atstāt Eiropā, ja negribot, ka jaunajā kontinentā šādu sveicinātāju uzlūkotu par mūzeja retumu.

Nodomāju: laikam gan man daudz kas būs vēl jāpārmācās. Nobažījies par visu jauno, braucu uz savu nepazīstamo dzīves un darba vietu. Diendienā ilgi vēroju amerikāņu studentus, kas līdztekus studiju darbam strādā par viesmīļiem, veļas mazgātājiem, rok sniegu no ietvēm un nes pelnu un atkritumu tvertnes, lai nopelnītu kādu dolaru. Protams, šie centīgie jaunieši nevar atļauties nēsāt platmali un portfeli. Viņus bieži redz pēcpusdienās ejam kailām galvām un padusē pasistām grāmatām, — arī sniegā un lietū. Sveicinot viņiem nav jādomā par cepures celšanu, un arī roku viņi nemēdz sniegt. Kāda latviete nevarēja vien nopriecāties, cik jauki tas esot!

Lai noskaidrotu šo jautājumu pavisam pamatīgi, nolēmu „meklēt rakstos". Kādā grāmatu veikala skatlogā nesen biju redzējis izdevumu par „smalko toni". Aizgāju turp, bet izrādījās, ka bijušas tikai piecas grāmatas, un tagad tās visas jau pārdotas. Ak tad Amerika arī kļūst smalka un sāk revidēt savas pionieŗu laika manieres, — nodomāju un steidzos uz bibliotēku. Mieru man nedeva arī paša piedzīvojumi, jo biju ievērojis, ka visas pazīstamās sievietes, kuŗas sveicinot biju cēlis cepuri, šķita drusku saviļņotas. Par ko gan īsti?

Bibliotēkā atradu vairākas smalkā toņa grāmatas, bet visas izdotas 1923. gadā. Bibliotēkāre paskaidroja, ka jaunās izķeŗot, un tādēļ lasīju to pašu veco. „Paradums, ko daudzi vīrieši mūsu dienās piekopj, tikai pavirši norādot uz cepuri savā galvā, it kā uzsvērdami, ka tāda viņiem tiešām ir, — nav nekas cits, kā paruрja un nolaidīga kāda pieklājības akta imitācija. Smalki audzināts džentlmenis sveicinot ceļ savu cepuri" . . .

Ieminējos par šo lietu arī sava galvotāja kundzei. Viņa teica: ar cepures pacelšanu vīrietis parādot, ka sveicināmā esot īsta dāma . . . Tātad tādēļ bija radies jūtamais saviļņojums sievietēm, kuŗas biju „vecmodīgi" sveicinājis!

Acīm redzot, ne jau visas ģimnazistu un studentu manieres katrā zemē ir vērts atdarināt. Vecāki kungi arī šeit Amerikā, ar mani sasveicinoties, sniedz roku gluži tāpat kā dzimtenē vai Vācijā. Un es tagad vairs nedomāju revidēt tos tikumus un paradumus, ko bērnībā man mācīja tēvs un māte. **J. Č.**

Latviešu kupināti zuši Kanadas tirgū

Vēstule redakcijai no Toronto

Divi uzņēmīgi latviešu zivkopības speciālisti A. Sēja un A. Roze ir pirmie tautieši Kanadā, kas noorganizējuši zušu un nēģu kūpinātavu Toronto. Viņi apņēmušies pārliecināt Kanadas zivju patērētājus, ka zutis nav vis „ūdens čūska" un nēģis „indīgs parazīts", bet delikatese, ko Eiropā bagātīgi patērē jau kopš romiešu laikiem. Anglijas karalim Henrijam I zuši pat tik ļoti garšojuši, ka viņš kādā banketā pārēdies un miris . . .

Kanadietis tomēr nav tik viegli iekārdināms. Viņu neietekmē arī populārā mīluļa Čerčila lieliskais apetīts uz zušiem. Kanadas zivkopības autoritātes pārliecinātas, ka zutis kopā ar savu sabiedroto nēģi nodarot zivkopībai vairākus simttūkstošus dolaru zaudējumu gadā. Kanadiešu zvejnieks, noķēris zuti, gluži vienkārši aizmet to projām. Abi latvieši ar tādu saimniecisku izšķērdību nav samierinājušies. Vispirms A. Sēja un A. Roze sarīkojuši kaut ko līdzīgu preses konferencei, iepazīstinādami ar zuša dēkaino vēsturi laikrakstu saimniecības lietu referentus. Rezultātā prese nostājusies latviešu pusē, sniedzot lielu atvieglojumu turpmākajam darbam. A. Sējam izdevies ieinteresēt arī Toronto valsts raidītāju SBS, un sekojušas vairākas radio lekcijas par zušu un nēģu izmantošanu. Šādai propagandai pirmā atsaukusies Kanadas zivkopības inspekcija. Inspektoru kungi, nogaršojuši kūpinātu zuti, sākuši to pat slavēt.

Nav šaubu, ka, uzņēmuma akcionāru neatlaidībai neapsikstot, latvieši būs tie, kas kanadiešus pārliecinās sagatavot un lietot zuti kā īstu delikatesi. Pagaidām uzņēmuma ražotās „ūdens čūskas" lielākie patērētāji ir latvieši, lietuvieši un igauņi. Pērk arī daži kanadieši, bet lielākā daļa nogaida, kad pirmie saindēšoties un nomiršot tāpat kā karalis Henrijs. Tautieši Toronto smīn un stāsta kanadiešiem par „mirējiem" anekdotus.

Uzņēmuma sākuma laikā abi tautieši piegādājuši zušus patērētājiem rokas kofeŗos. No smagā nesamā vakaros nebija viegli pirkstus atlocīt, stāsta A. Roze. Bet pūliņi nekad nav veltīgi, un drīz vien kofeŗus aizstāja pašu iegādāta moderna automašīna.

Uzņēmuma direktors - rīkotājs Sēja ieceļojis Kanadā no Vācijas 1948. g., bet techniskais vadītājs Roze iebraucis no Zviedrijas tikai 1949. g. Abi Latvijā darbojušies dažādos zvejniecības pasākumos un zivju kooperācijā.

Tautiešu rosība lieku reizi pierādījusi, ka darbs nes augļus arī svešā zemē.

Toronto, martā.

Eduards Keišs

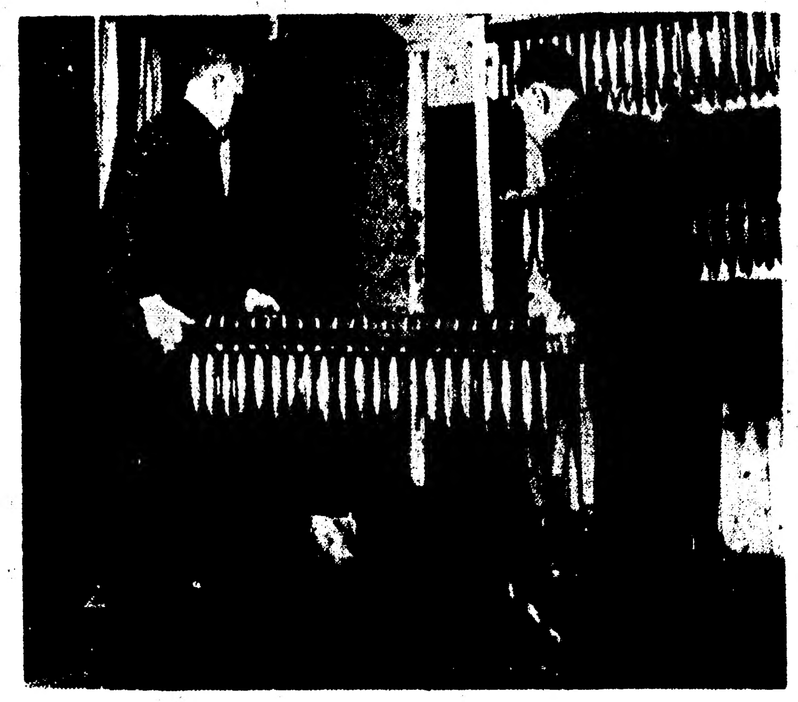

MŪSU TAUTIEŠU ROSĪBAS PANĀKUMI
Latviešu pirmā zivju kūpinātava Kanadā. Augšējā uzņēmumā: A. Sēja un A. Roze „melnajā darbā" pie zušu un ezera siļķu kūpināšanas. Pa kreisi: kūpinātais zutis iet tautā. Pa labi: zušu transports agrāko kofeŗu vietā tagad notiek ar uzņēmuma iegādāto moderno automašīnu.
Ed. Keiša uzņēmumi

Latviešu bērni asimilē austrāliešus!

Ir daudz runāts un rakstīts par trimdinieku asimilācijas briesmām. Ja Jānis divu mēnešu laikā ASV pārvēršas par Džonu, tad, protams, tā vēl nav nekāda asimilācija. Bet ja kāds valstsvīrs apgalvo, ka „nākošajā paaudzē jūsu bērni runās angliski bez akcenta," — tad tas liek jau drusku padomāt.

Teorija ar praksi tomēr ne vienmēr saskan, — arī asimilācijas jautājumā nē. Lūk, notikums, kas devis vielu dzīvām pārrunām Austrālijas latviešu un arī pašu austrāliešu aprindās. Brisbanas laikraksts The Courier-Mail 24. febr. raksta:

„Telmai Kosgroves kundzei pieder dzīvoklis Gregory Terrace priekšpilsētā. Nesen namā ieradās jauni kaimiņi — kāda latviešu ģimene. Kosgroves kundze vēlējās, lai viņas bērni rotaļātos ar mazajiem latviešu draugiem un tā palīdzētu tiem iemācīties angļu valodu. Kopīgā rotaļāšanās turpinājās labu laiku. Tagad ir noticis ļaunākais (the worst has happened), Kosgroves kundzes bērni runā latviski, un tāpat, protams, runā arī latvieši . . ."

Kā redzams, latviešu bērnus tik viegli asimilēt vienmēr neizdodas!

—ooo—

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

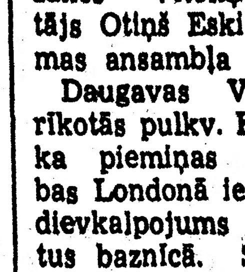

Zviedrijas latviešu YMCAs centrālā valde paziņojusi, ka Zviedrijas latviešu jaunatnes dienas šogad notiks 3. un 4. jūnijā Stokholmā. Paredzēti referāti, deklamācijas, mūzikāli, teātŗa uc. priekšnesumi. Jauniešu grupas, kas vēlētos priekšnesumos piedalīties, lūgtas pieteikties: Lettiska KFUM, Regeringsgatan 68 II, Stockholm.

Halstahamarā (Zviedrijā) 4. martā notika pulkv. Kalpaka piemiņas vakars, Daugavas Vanagu nodaļas atklāšana un teātŗa izrāde, uzvedot Auzānes - Vītoliņas komēdiju Gleznotājs Otiņš Eskilstunas latviešu drāmas ansambļa iestudējumā.

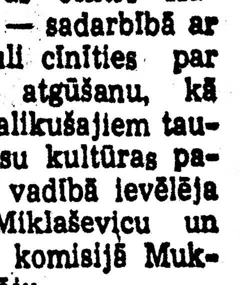

Daugavas Vanagu rīkotās pulkv. Kalpaka piemiņas svinības Londonā ievadīja dievkalpojums Kristus baznīcā. Sekoja piemiņas akts, kuŗā bija ieradušies apm. 600 viesu. Pēc DV padomes priekšsēža R. Skurbes un sūtņa K. Zariņa uzrunām referātu par pulkvedi Kalpaku nolasīja R. Tannis. Koncertdaļā dziedāja A. Jēruma vadītais vīru koris Dziedonis.

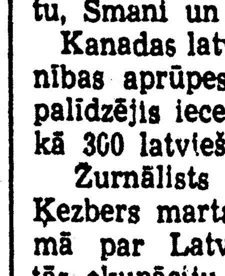

Februāŗa beigās Toronto sanāca Kanadas latviešu katoļu kongress, kuŗa dalībnieki pieņēma statūtus savai organizācijai Latviešu katoļu kultūras centrs Kanadā. Centra mērķis — sadarbībā ar visu kultūrālo pasauli cīnīties par Latvijas neatkarības atgūšanu, kā arī palīdzēt Vācijā palikušajiem tautiešiem, veicināt mūsu kultūras pasākumus utt. Centra vadībā ievēlēja Znotiņu, Čeveru, Miklaševiču un Borisu, bet revīzijas komisijā Muktu, Smani un Vasarāju.

Kanadas latviešu nacionālās apvienības aprūpes fonds (LRA) 1949. g. palīdzējis ieceļot Kanadā vairāk nekā 300 latviešiem

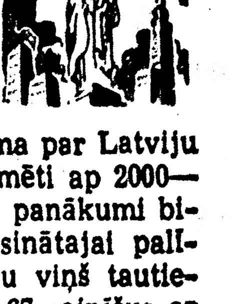

Žurnālists Kārlis Ķezbers marta sākumā par Latviju un tās okupāciju runājis Džeksonvillas Illinois College 400 studentiem Illinoisā. Tas bija viņa 17. referāts, tā ka no viņa stāstījuma par Latviju un tās likteni ir informēti ap 2000—3000 amerikāņu. Labi panākumi bijuši arī Ķezbera ierosinātajai palīdzības akcijai, ar kuŗu viņš tautiešiem Vācijā sagādājis 67 sainīšus ar drēbēm un pārtiku.

Iespējas invalidiem nākotnes nodrošināšanai

Latvijas līdzstrādnieks vēro dzīvi un darbu invalidu pārskološanās centrā Eversburgā

Pēdējos mēnešos dzirdētas dažādas baumas par angļu joslas invalidu pārskološanās centru Eversburgā pie Osnabrikas. To rezultātā daudzi invalidi visiem līdzekļiem pretojas braukšanai uz turieni. Pavadot kādu invalidu transportu, Latvijas līdzstrādnieks izmantoja izdevību, lai, nodzīvojot Eversburgas pārskološanas centrā divas dienas, iepazītos ar turienes apstākļiem.

IRO pārskološanās centrs invalidiem iekārtojies glītā ziemas baraku nometnē Osnabrikas priekšpilsētā Eversburgā. Nometne izremontēta, barakas un istabas tīras un mājīgas, netrūkst arī apstādījumu. Nav tālu mežs ar ogu un sēņu bagātību, kanālis ar peldēšanās iespējām un maza upīte ar vēžiem. Jau sākumā jākonstatē: Eversburga noteikti ir

H. Staltmanis apmāca kokgriešanā invalidu A Petroviču, kam amputēta kreisā roka.

viena no labākajām un skaistākajām nometnēm angļu joslā.

Nometnes administrāciju kārto DPACCS darbinieki. Kursu vadībā IRO darbinieki tomēr jaucas maz; darbnīcu saimnieciskos jautājumus kārto igaunis Sorls, bet techniskā vadība ir latvieša V. Häznera lietpratīgajās rokās, kas jau Klaustālē un Bedburgā bija pārskološanās centra direktors. Sarunā ar viņu arī noskaidrojās, kā radušās nepamatotās baumas par Eversburgu. Izrādās, ka Bedburgā dzīve līdzinājusies dzīvei viesnīcā vai kūrvietā: privāti nami, parketa grīdas, centrālapkure utt. Eversburgā no tā daudz kā trūcis, bez tam nometne pēc poļu aiziešanas nav atstājusi nekādu patīkamo iespaidu. Nu viss pilnīgi pārvērties: radušās jaunas darbnīcas, bet vecās guvušas modernas mašīnas un instrumentus. Lielāko tiesu mašīnu centra rīcībā nodevusi IRO, bet daudzus instrumentus iegādājušies arī latvieši un igauņi par personīgiem līdzekļiem, resp. darbnīcu peļņu. Latvieši pasākumā ieguldījuši apm. DM 18.000, bet igauņi, kas kādreiz bija vairākumā, DM 12.000.

Eversburgas darbnīcās apmāca amatā arī pilnīgi no jauna. Kurpnieku un drēbnieku darbnīcā katrs kursants pirmo darbu pagatavo pats sev. Visus materiālus dod vadība, lai gan sākumā apm. 30% no tiem sabojā. Ādinieku darbnīcā mācās izgatavot portfeļus uc. izstrādājumus, moderni iekārtota pulksteņu labošanas darbnīca, kas strādā pašu latviešu instrumentiem, automechanikas darbnīcā ne vien labo mašīnas, bet no vecām daļām samontē pat jaunas. Darbojas autogēnās metināšanas, mechanikas, elektriķu, sudrabkaļu, radio, galdnieku, koku virpotāju un daiļamatnieku darbnīcas, interesenti var mācīties par skārdniekiem, ir arī valodu kursi. Visiem technisko arodu kursantiem māca technisko zīmēšanu. Pavasarī sāks darboties dārzkopības nodaļas, un jau tagad galdnieki gatavo siltumnīcai nepieciešamās daļas. Katrā darbnīcā kurss ilgst 9 mēnešus. Materiālu krājumi bagātīgi.

Ne visiem Eversburgas iemītniekiem jāmācās arods. pēdējā laikā uz nometni sūta arī invalidus veselības uzlabošanai. Piedzīvojušu angļu un vācu ārstu un speciālistu vadībā viņi nododas ķermeņa vingrojumiem, mācās pareizi staigāt un pat dejot. Labi nostādīta medicīniskā palīdzība — slimnīcā un ambulancē prāvs personāls. Domāts arī par sportu.

Vērojot invalidus darbā, tiešām jābrīnās, ko viņi paveic. Gandrīz neticami, ka cilvēks ar amputētu roku vai pat amputētām abām plaukstām var veikt izcilus kokgriezumus. Nometnes labākais vīrs autogēnā metināšanā ir Veips, kam amputēta roka! Ievērību saista daiļamatniecības un virpošanas darbnīcu vadītāja mākslinieka H. Staltmaņa kokā grieztais altāris ar svētbildi pēc motīva Dievs, Tava zeme deg. Altāra miniatūrizstrādājums nosūtīts kā dāvana Anglijas DV.

Redzētais rāda, ka, ja netrūkst labas gribas, katram invalidam iespējams iemācīties arodu, kas var nodrošināt dzīves eksistenci, arī paliekot Vācijā. Pēc kursu beigšanas nometnes vadība dara iespējamo, lai beigušajam atrastu darbu vācu saimniecībā. Tas līdz šim labi sekmējies, un visai drīz atkal viena invalidu grupa pārcelsies uz Hamburgu, kur tai rasts piemērots darbs.

Nodarbības, kursos paredzētas 6 stundas dienā, bet pārējo laiku var pavadīt pēc patikas. Nometnē ir dušas, kantīne, klubs, bibliotēka, kino, dažādu spēļu istabas, lasītava utt. Rosīgi darbojas arī DV un YMCAs nodaļas. Divas reizes nedēļā aptīrītājas uzpoš istabas, arī veļu mazgā par velti. Uzturs pilnīgi apmierina, jo nometnes iemītnieki saņem smaga darba strādnieku devas. Piemēram vienas dienas ēdiena karte: brokastīs — 4 šķēles baltmaizes, sviests, marmelāde, salda piena zupa un kafija ar pienu un cukuru; pusdienās — kartupeļi ar mērci un gaļu, saldais ēdiens un maize; vakariņās — 4 šķēles rupjmaizes, sviests, siers, galerts, biešu un kartupeļu salāti, salda kafija ar pienu. Nometnes iemītnieki ēd kopējā ēdamtelpā, kur viņus apkalpo. Nokārtots arī apkurināšanas jautājums.

Bedburgā kursanti ar savu darbu arī pelnīja, bet Eversburgā pagaidām šīs summas bloķētas. Darbnīcu vadība tomēr pārliecināta, ka drīz šis jautājums nokārtosies labvēlīgi, un līdz ar to vairosies arī interese par darbu.

Nometnē pašreiz ir apmēram 300 dažādu tautību invalidu, to vidū vairāk nekā puse latviešu, kas visi apmierināti ar savu dzīvi un paļāvīgi raugās nākotnē. Eversburgā tomēr iespējams ērti uzņemt ap 500 kursantu. Nometnei arī paredzēta ilgāka pastāvēšana nekā pārējām DP nometnēm, tādēļ invalidiem derētu pašiem meklēt iespējas tikšanai

I..u.is Sin..ergs, kam amputētas abas plaukstas, iededzina zīmējumus koka šķīvī

uz pārskološanas centru, jo, sakarā ar gaidāmo IRO aprūpes izbeigšanos, Eversburga ir labākais pagaidu atrisinājums.

Viena negātīva parādība tomēr pieminama. Savā laikā bija solīts, ka invalidi uz Eversburgu varēs pārcelties līdz ar ģimenēm, bet solījums tomēr vēl nav īstenots. Tieši pretēji — tām ģimenēm, kas jau atrodas Eversburgā, nometne jāatstāj. Pagaidām arī nav vēl zināms, vai šo jautājumu izdosies labvēlīgi atrisināt. Tādēļ saprotama to precējušos invalidu rīcība, kas atsakās braukt uz pārskološanās centru. Turpretī vieninieku atteikšanās nav saprotama, nedz attaisnojama.

Alfrēds Vinčels

PĀRDEVĒTI LIETUVIEŠU PĀRVALDES ORGANI

Reālizējot Lietuvas atbrīvošanas komitejas izstrādāto Pasaules lietuviešu kopības statūtu, lietuviešu trimdinieku padome un Centrālā komiteja ar 16. februāri saucas par Pasaules lietuviešu kopības Rietumvācijas padomi un pārvaldi. Pārvalde agrākajā sastāvā darbosies līdz maijam, izstrādājot vēl Vācijas lietuviešu statūtu. Pasaules lietuviešu kopība paredz atsevišķu pārvaldi katrā valstī, kur vien lietuvieši dzīvo

KAS MŪS ŠĶEĻ?

Pēdējā laikā Latvijā parādījušies vairāki raksti, kuros nikni uzbrūk parlamentāriešiem un tos tiesā, bet sirsnīgi aizstāv un slavē Ulmani līdz ar viņa 15. maija apvērsumu. Tāpat aizstāvēts un cildināts tiek arī A. Valdmanis. Lai palasāmies tikai Latvijas š. g. janvāŗa un februāŗa numurus, bet sevišķi Andreja Iksena „Vienkārša cilvēka domas", BE-RA „Demokratijas un mēs", P. P. „Kur rodama izeja" uc.

Arī pats Latvijas atbildīgais redaktors V. Lambergs netaupa krāsas, lai parādītu, ka parlamentāriešu ieskati un priekšlikumi nepareizi un ka viņu rādītais ceļš nederīgs. No dažiem Latvijas rakstiem var gūt pat tādu iespaidu, ka parlamentāriešu atrašanās emigrācijā ir ārkārtīgi slikta un nevēlama lieta, jo, ja viņi nebūtu, tad valdītu pilnīga vienprātība un Latvijas neatkarības atgūšana sekmētos daudz labāk.

Negribu šīni rakstā uzsākt „cīņu" ne par Ulmaņa, ne Valdmaņa laikiem, ne arī tos tiesāt. Mēdz teikt, ka mīlestība esot akla, un tāpēc tos, kas mīl vienu vai otru personu, grūti pārliecināt par pretējo. Tāpat tos, kas pieķērušies parlamentam un parlamentāriskai iekārtai, nevar tik viegli pārliecināt par apvērsuma nepieciešamību un tā svētību. Abi cieši turas pie saviem ieskatiem. Mūsu parlamentāriskā (1918—1934) un autoritārā iekārta (1934—1940) ir divi tik redzami un īpatnēji posmi Latvijas neatkarības laika vēsturē, ka ne paši šie laikmeti, ne arī šo laikmetu atbildīgie veidotāji nav tik vienkārši sajaucami un viņu pretešķības izlīdzināmas. Tas prasa laiku un ļoti iecietīgu un sapratīgu pieeju. Par nožēlošanu, līdz šim vēl tas nav vērojams.

Ja viena latviešu emigrantu daļa sāk slavēt Ulmani un viņa laikus, tad saprotams, ka otra, kuŗai tie principā nav pieņemami vai kas no šiem laikiem cietusi, tam pretosies un tos kritizēs. Nemiers un naids būs mājās. Vai tāpēc nebūtu prātīgāk, ja mēs pie šīm lietām pieietu uzmanīgāk un saudzīgāk, vai vispār par tām tik daudz nerunātu? Tā, piemēram, pirmā emigrācijas gadā, kamēr mēs vēl nebijām noorganizējušies, šie jautājumi nepacēlās un mēs vēl „neplēsāmies" Bet tiklīdz nodibinājās „centri" un sagrupējās bēgļi, daļa nevarēja vairs nociesties, lai neuzsāktu cilāt vecās lietas. Un sākās vienu slavēšana, otru nopelšana. Varētu minēt daudz piemēru, bet domāju, ka tas nav vajadzīgs. Tie mums visiem labi zināmi.

Sekas no visa tā bija gluži neciešamas . Neviens laikraksta numurs vairs neparādījās, kur nebūtu lasāms par savstarpējiem strīdiem un apkaŗošanos. Neviena „sesija" vairs nepagāja bez stipriem vārdiem, savstarpējiem pārmetumiem un piedraudējumiem. Gadījās arī vēl nepatīkamākas lietas ar attiecīgu vaŗas pārstāvju iejaukšanos. Nebūs lieki te piezīmēt, ka šāds stāvoklis ļoti patika mūsu austrumu kaimiņam un tas jau bija izdevis pat zināmas instrukcijas saviem „agronomiem", kā šo bēgļu savstarpējo cīņu izmantot savā labā, to vēl vairāk paasinot un uzkurinot. Nevajag nekad aizmirst vienu šīs „instrukcijas" teicienu: **„Viņu cīņu pret mums (t. i. komūnismam) mēs izvērtīsim cīņā viņu pašu starpā."**

Bēgļu vairums šo savstarpējo cīņu un apkaŗošanos nevēlējās, un tāpēc abas puses nāca pie slēdziena, ka jāatrod kāda izeja, kāds kompromiss. Parlamentārieši noorganizēja Vācijā latviešu organizāciju apvienību (LOA) un aicināja tanī visas pārējās latviešu organizācijas Vācijā. No tā kātēgoriski atteicās Latviešu centrālās komitejas vadītāji . Viņi gribēja izveidot savu Tautas resp. Nacionālo padomi. Kad tam pretojās liela daļa LCP ievēlēto locekļu un pret to uzstājās arī visa prese, tad sākās pārrunas ar parlamentāriešiem resp. LOA pārstāvjiem par kāda kompromisa panākšanu.

Kompromisu arī panāca, bet kādu? Nodibināja Latviešu nacionālo padomi (LNP) no dažādu organizāciju pārstāvjiem. Tomēr ne viena, ne otra puse nebija gluži apmierināta ne ar padomē pieaicinātām organizācijām, ne ar to pārstāvju skaitu. Sevišķi neapmierināti palika LOA pārstāvji, jo lēmēja bija LCP sesija Vircburgā, kuŗā no LOA puses bez balstiesībām piedalījās tikai divi parlamentārieši. Šai pēdējai grupai atlika tikai viens no diviem: akceptēt šo LCP sesijas lēmumu resp. atzīt tur pieņemtos LNP statūtus, vai tos noraidīt. Nekādi labojumi vairs nebija iespējami. Cerēdami uz zināmu tuvināšanos un saprašanos kopējā darbā par kopējo mērķi, parlamentārieši tomēr izšķīrās par Vircburgā pieņemto statūtu akceptēšanu un kopēja darba uzsākšanu. **Tā 1948. g. aprīlī nodibinājās LNP.**

Pēc šīs vienošanās un LNP darbības uzsākšanas strīdi un savstarpējās cīņas presē un latviešu sanāksmēs izbeidzās. Likās, ka nu tiešām miers mājās un visa Vācijas latviešu bēgļu dzīve pārveidosies. Bet kas to deva! Ārējais miers turpinājās neilgu laiku, bet „iekšējā" patiesībā nekad nav bijis. Savstarpēja neuzticība un aizdomas palikušas arvien, un tikpat LNP prezidija sēdēs, kā arī pilnsapulcēs „stīvēšanās" turpinājušies joprojām.

Sniedzot pārskatu par šo latviešu bēgļu dzīves svarīgo notikumu — LNP nodibināšanos — es Latvju Ziņās toreiz rakstīju: „Vērojot šīs ārkārtīgi grūtās Latviešu nacionālās padomes dzemdības, jāsaka, ka bērns piedzimis gan ir, bet dzemdības diezgan smagi cietis. Vai tas būs dzīvot spējīgs un izaugs par īstu un stipru latviešu lietas aizstāvi un nacionālu cīnītāju, tas atkarāsies no tā, kāda saskaņa valdīs starp „vecākiem" un kā tie jaunpiedzimušo kops un audzinās. Ja saskaņas nebūs un Nacionālā padomē valdīs tas pats Dieva pamestības un cilvēku apmātības gars, kāds Vircburgas nakts sēdē (LCP sesijā), **tad uz panākumiem nav ko cerēt.** Jaunpiedzimušais paliks par vienpusīgu kropli uz visu mūžu, **vai arī izbeigs savu dzīvi nelaikā.**"

Atskatoties tagad uz divus gadus ilgo LNP darbību, man jākonstatē, ka manas toreizējās šaubas un aizdomas **izrādījušās par dibinātām: bērns nav izaudzis par vīru. „Vecāki" to nav kopuši, un no latviešu** lietas aizstāvja un cīnītāja nekas nav iznācis. Tas ir „kroplis" un savu dzīvi laikam arī beigs nelaikā.

Pēdējā LNP pilnsapulce pag. gada novembrī Imbshauzenā jau izvērtās par pilnīgu savstarpēju kaŗu. Jau 4 stundas ilgās sanāksmes vadības vēlēšanas rādīja, cik lielas pretešķības pastāv LNP dažādo nogrupējumu starpā, it īpaši starp parlamentāriešiem un LCK pārstāvjiem. Sapulces tālākā gaitā valdmaniešu pārstāvji prasīja saukt pie atbildības un sodīt parlamentārieti (Bastjāni), kas uzdrošinājies rakstīt laikrakstā, ka valdmaniešiem „demokratiskā valsts iekārta nav īsti pa zobam, bet patīkamāka būtu kāda autoritāra vai „vadonības" iekārta."

Šo prasību par saukšanu pie kārtības viņi jau bija iesnieguši vairāk nekā pusgadu agrāk LNP prezidijam, bet tas to atradis par neietilpstošu savās kompetencēs un izsniedzis atpakaļ. Prezidija rīcība neapmierināja iesniedzējus, un tāpēc viņi savu prasību no jauna iesniedza pilnsapulcei. Diezin, kas no visa tā būtu iznācis, ja parlamentārieši nepieprasītu „vārdisku" balsošanu, kuŗā prasības cēlēji no apm 50 klātesošiem gan dabūja tikai 5 balsis. Vai ar to viņi apmierināsies — redzēsim.

No citas puses, no kuŗas to nemaz nevarēja gaidīt, parlamentāriešiem pārmeta, ka tie esot „lordi", kas bez vēlēšanām (trimdā) ienākuši LNP, un tāpēc tiem nemaz neesot tiesība runāt par trimdinieku līdzekļiem. Iznāca tā, ka pašiem trimdiniekiem, nemaz nerunājot par LNP locekļiem, nebūtu tiesība runāt par viņu pašu maksātām nodevām vai ziedotām summām, bet tikai trimdā vēlētiem pārstāvjiem. Uz šiem nepelnītiem pārmetumiem parlamentārieši, protams, asi reaģēja.

Pilnsapulcē apspriežamie LNP statūtu grozījumi, pret kuŗiem principā jau prezidija sēdēs bija izteikušies parlamentārieši un viņu piekritēji, nedabūja vajadzīgo $^2/_3$ balsu vairākumu, un tāpēc statūtu lieta pilnsapulcē palika neizlemta. **Tā kā statūtu grozīšana bija sanāksmes galvenais uzdevums un mērķis, tad šāds iznākums neapmierināja pilnsapulces vairākumu, it īpaši LCK un vienas kaŗavīru daļas pārstāvjus.** Prezidijam uzdeva statūtus vēlreiz pārstrādāt, lai tos celtu priekšā jaunā LNP pilnsapulcē, kas tika projektēta š. g. martā.

Pārdomājot šo statūtu lietu, kā arī sarežģījumus, kas ar to saistīti, gluži dabiski rodas jautājums — **kā se tā visa var iznākt? Šķiet, ka nekas labs. Nevis saprašanās un tuvināšanās, bet gan vēl lielāka sanaidošanās un atsvešināšanās. Nākamajā** rakstā apskatīsim, kā īsti ir ar parlamentāriešu nostāju „pret vēlēšanām" un kas ir īstie nesaskaņu cēloņi.

V. Bastjānis

NO RIGAS RADIOFONA:

ASV kongresā notiek apšaudīšanās

PATĪKAMA MINŪTE BIJA, KAD VIŅUS PAKĀRA, SAKA ĒRENBURGS — HITLERS VARĒTU DZĪVOT AMERIKĀ SAVĀ MĀJĀ — KRONVALDS CĪNĪJIES PAR BOĻŠEVIKU IDEJĀM

Sakarā ar gaidāmajām augstākās padomes vēlēšanām Rigas radiofons pēdējās nedēļās iepazīstina klausītājus ar latviešu darba ļaužu kandidātiem. Zīmīgas dažu viņu biografijas: Anatolijs Stepanovičs Bondarenko, dzimis Verchovska rajonā Orlas apgabalā beidzis deviņgadīgu skolu, kurinātājs. Vēlāk kļuvis par mašīnistu, revidentu un padomju kontroles komisijas darbinieku, bet tagad ir Latvijas CK loceklis un Rīgas padomes deputāts. Fjedors Titovs arī sava mūža lielāko daļu nodzīvojis Krievijā, bet pēc padomju Latvijas atbrīvošanas nosūtīts uz turieni audzināt jaunos kadrus. Ilja Ērenburgs, dzimis Ķijevā, visu mūžu ar maziem izņēmumiem nodzīvojis Maskavā.

4. martā radio stāstīja, ka Ērenburgs pagodinājis arī savus vēlētājus, runādams Rīgas Staļina rajona sanāksmē. Viņš teicis: „Viens strādnieks mani raksturoja kā rakstnieku antifašistu, bet tādu, diemžēl, ir daudz. Nav vairs rakstnieku anticaristu, jo cara nav, bet fašisms vēl ir. Es biju Nirnbergā, un redzēju, kā tos tur pakāra. Patīkama minūte bija. Friče mani pazina un pateica — Ilja Ērenburgs. Visi pagriezās pret mani, pat Gērings, lai gan viņam bija grūti to izdarīt — kakls par resnu. Daudz ir rakstīts par ASV, par turienes zemo kultūru. Viņi sevi skaita par pasaules pirmo tautu, bet ir briesmīgi, ja viņi uzliek kājas uz citu galda Reta laime ir mūsu tautai: pie stūres stāv lielais Staļins."

Partijas centrālās komitejas sekretāra Pelšes raksts. Padomju Latvijā trīs gados izdotas 289 grāmatas (100.000 trimdiniekiem Vācijā tikpat ilgā laikā izdotas 850 grāmatas. Ref.). Mātes saņēmušas grāmatas par bērnu audzināšanu.

Raidījumā jaunatnei: Budžu karalis Ulmanis ievēroja vecā Stendera gudrību, ka reizes rēķina zināšana audzē dumpiniekus. Dzimtene un lielais Staļins nenolaiž acis no bērniem. Rīgas jūrmalā skan desmitiem valodu.

Par Ameriku stāstīja: Nolemts no Austrijas uz Ameriku pārvest māju, kur dzimis Hitlers. Tagad šo mēra piemeklēto māju apsargā amerikāņi. Uz zemeslodes nav vietas, kas to ņemtu pretim, bet, lūk, amerikāņu fašistiskās aprindas ar to grib lepoties. Hitlers nobeidzās suņa nāvē, bet tagad viņš varētu dzīvot Amerikā savā mājā. Amerikāņi varētu pārvest no Berlīnes arī to māju, kur šis suns nobeidzās. Iznākusi Vasiļjeva grāmata Amerika no pakaļdurvmī. Tajā rakstīts, ka Vašingtonā nav drāmatiskā teātŗa un maz grāmatu veikalu. ASV kongresā notiek kaušanās un pat apšaudīšanās, un kongresa locekļu lielākā daļa ir alkoholiķi. Lobisti ir tādi cilvēki, kas redzami ministriju tuvumā ar uzvilktu platmali uz acīm un cigāru zobos; viņu uzdevums ir apdzirdīt kongresmeņus, lai panāktu baņķieŗiem labvēlīgu likumu pieņemšanu. Trūmena personīgā kabineta locekļi visi ir tumšas personas. Tomēr arvien vairāk ASV darba ļaudis sāk saprast, kā ar masu kustību var savaldīt reakcionāru tumšos spēkus.

Kādā citā raidījumā par ASV: Tur viens no septiņiem brīnumiem ir atkritumu izgāztuves. Daudzi strādnieki to tuvumā pavada naktis, lai būtu pirmie pie atvestajiem vezumiem. Policija gan rīko aplenkumu, bet tas nelīdz. Jau pieminētais Ērenburgs rakstā Par mieru saka: ASV prese sludina tikai kaŗu, un tās valdība līgst kareivjus Eiropā un Āzijā, klaji vēstīdama pasaulei savus plēsīgos nodomus. Padomju tauta neļāvās izprovocēties. Četru gadu laikā trakojošie kongresisti tomēr nav varējuši kaŗu iesākt; rūpniecības mobilizācijas plāns gan izstrādāts, bet nebija kareivju, ko mobilizēt Kareivju ir maz un uz tiem nevar paļauties, bet ne franči, ne italieši neies kauties par trakajiem no Baltā vai Dzeltenā nama. Kā Hitlers blaustījās par jauno kaŗa ieroci, tā ASV četrus gadus no vietas plātījās ar atombumbu, bet tagad ar superatombumbu. — ASV sievietes kaŗa laikā pirka ledusskapjus, bet mūsējās — kāva un strādāja.

Sakarā ar Kronvalda Ata 75. nāves dienu: Kronvalds metās cīņā pret tiem, kas gribēja latviešu tautai liegt attīstības tiesības (Pavisam pareizi. Ref.). Viņa vārdi par tautas nodevību tagad attiecas uz tiem, kas neļauj tautiešiem atgriezties dzimtenē. Tas, par ko cīnījās Kronvalds, tagad dzimtenē ieguvis visaugstāko piepildījumu. Kronvaldam tēvzeme un brīvība ir svētākie tikumi virs zemes (tāpat kā visiem īstiem latviešiem. Ref.).

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Par garīgo samulsumu

Latvijas 25. februāra numurā bija ievietots A. Liepas raksts, kas skāra nereti cilāto jautājumu par rakstnieka uzdevumiem un atbildību sabiedrības priekšā. Atstāstīdams un citēdams amerikāņu kritiķa Mumforda uzskatu, ka rietumu literātūrā valda samulsums, A. Liepa attiecina to arī uz latviešu trimdiniekiem un rakstniekiem, sacīdams: „Neviens nenoliegs, ka tagad — pēc visiem pārbaudījumiem, kas ir daudz smagāki nekā jebkuŗam rietumu cilvēkam, latviešu trimdinieki atrodas visdziļākā garīgā samulsumā un vērtību pārvērtēšanas stadijā." Par pārdzīvojumu smagumu varētu autoram piekrist, bet apgalvojums, ka latviešu trimdinieki atrastos „visdziļākā garīgā samulsumā", nepārliecina. Taisni otrādi — nekad latviešu trimdinieki nav bijuši lielākā skaidrībā kā par savu, tā visas pārējās pasaules stāvokli, par cik to vispār iespējams pārredzēt. Mūsu dienās garīgo vērtību novērtēšana kļuvusi vienkāršāka nekā jebkad agrāk, jo tumšajiem, ļaunajiem spēkiem izveidojies simbols — visu pasauli apdraudošais imperiālistiskais, boļševistiskais komūnisms, kas sevī iemieso, uzsūc un atbalsta visu, kas saindē cilvēku dzīvi: melus, apzinīgu un principiālu krāpšanu, varmācību, nodevību, nežēlību, garīgu stulbumu. Boļševisms ir devis mērogu, pie kuŗa var pareizāk noteikt tikumu un netikumu samērus. Ļaudīm, kas līdzīgi latviešu trimdiniekiem pabijuši abās pusēs dzelzs priekškaram, daudzi senāk miglaini priekšstati kļuvuši skaidri. Par visām lietām, trimdinieki zina savu ceļu, zina, ka tas ir — cīņa pret austrumu hidru, kaut arī šī cīņa pastāvētu vienīgi neskaitāmo labi maskēto hidras galvu atklāšanā.

Nedibināts ir arī pārmetums mūsu rakstniekiem, ka tiem piemistu „apzināta vai neapzināta tieksme izolēties no dzīves īstenības". Mēs nezinām neviena pazīstamāka trimdas autora, kas nebūtu apstrādājis mūsu dienu sižetus. Šo darbu mākslinieciskā kvalitāte ir dažāda, tos, saprotams, var apstrīdēt un kritizēt, bet tā, ko mēs šinī gadījumā saucam par „garīgu samulsumu", tajos neatradīsim. Ja A. Liepu atbaida „eksotika", tad tā ir personīgas gaumes savdabība, citādi jau vajadzētu noliegt arī simbolisku izteiksmi un „likvidēt", piemēram, pasakas formu.

Turpretim, pilnīgi jāpiekrīt Mumforda domām, ka „rietumos" garīgais samulsums patiešām ir bēdīga īstenība. Daudzi vadītāji rietumnieku gari ir pavisam trūcīgi orientēti. Viens no ievērojamākiem mūsdienu Amerikas romānistiem Hemingvejs labākajā romānā „Kam stunda sitīs", liek savam visādām cildenām īpašībām apbalvotajam varonim cīnīties un krist par sarkanās Spānijas lietu, lai gan plaši apraksta komūnistu zvērības, masu slepkavības, un ironizē par glorificētiem komūnistu vadoņiem kā Martī un Passionāriju. Nekā citādi kā par garīgu samulsumu nevar nosaukt daudzu slavenu franču rakstnieku steidzīgo sastāšanos komūnistu partijā, it sevišķi tūlīt pēc 2. pasaules kaŗa. Skaļā un trokšņainā barā viņi iestājās, klusu un kaunīgi, pa vienam, stājās ārā, bet tikai retam, kā Nobeļa prēmijas saņēmējam Andrē Židam, pietiek drosmes skaļi apliecināt savu vilšanos. Vienīgi par garīgu samulsumu var nosaukt daudzinātā vācu Hitlera laiku trimdinieka Tomāsa Manna atklāto simmi arī rietumnieku rīcībā. Pārāk patiļu apliecināšanu Kremļa imperiālistiem, vai kādreiz tik asi redzīgā angļu satiriķa Bernarda Šova boļševiku slavēšanu, kas mūsu ausīm skan kā bērna prātā krituša sirmgalvja ālēšanās.

Kas vainīgs pie šī samulsuma? — Liekas — zināma kūtrība, negriba iedziļināties un orientēties izziņā un faktos, kuŗu, saprotams, ir pietiekami arī rietumnieku rīcībā. Pārāk bieži redzam, ka šī kūtrība pazūd tikai sastopoties ar austrumu varmācību aci pret aci, izjūtot to, kā saka, uz paša ādas. Saprotams, nebūt ne visas problēmas, kas ietilpst „garīgā samulsuma" lokā, tiek atrisinātas, pareizi novērtējot boļševismu, bet mūsu standartizāciju mīlošajā laikā tā ir kļuvusi par pamatprasību. Propagandas un aģitācijas triku iebiedēti, mēs esam kļuvuši aizdomīgi un nemaz neklausāmies, iekams neesam noskaidrojuši runātāja vai rakstnieka pamatstāju. Un — lai cik spožs un slavens būtu rakstnieka vārds, trimdinieka acīs tas tūdaļ nodziest, ja redzam, ka viņš nav mācējis tikt galā ar sava laikmeta degošāko problēmu — nav pratis atšifrēt boļševismu.

Mūsu dienu kritika mīl vai nu pārvērtēt vai nenovērtēt rakstnieka spējas un darbu. Kritika labprāt runā par lietām, kas notiekot rakstniekā „neapzināti". Tā ir atskaņa no vecās skaistās, bet appelējušās leģendas, ka rakstnieks „rada transā". Tie, zināms, ir nieki. Rakstnieks, lai cik viņa darbs liels, veido to vienmēr pie pilnas apziņas, izņemot, varbūt, nenozīmīgus pataloģiskus gadījumus. — Jo bieži tagad no rakstnieka prasa „jaunu evanģēliju", kas vestu cilvēci „pie gaismas un labākas nākotnes". Tā ir pārmērīga prasība. Līdz šim vēl neviens rakstnieks tādu evanģēliju nav spējis radīt. (Neaizmirsīsim arī, ka Kristus evanģēlijam ir veseli četri evanģēlisti!). Tautu dzīvi nekad nevada tikai viens vienīgs cilvēks, bet lielākas grupas, reizēm šķiras, jo viens bez atbalsta nav cīnītājs kaujas laukā. Rakstnieks parasti summē, iegrāmato sava laikmeta centienus, noved tos pie vienkāršotām, skaidrām formulām, uz kuŗām tad vieglāk balstīties nākošajiem laikmetiem. Tādi summētāji ir, piem., Šekspīrs, Gēte, Balzaks. Ir arī rakstnieki, kas labprāt pieņem profetu stāju, piem. Šillers, mūsu Rainis, Dostojevskis. Bet arī viņi nebūt nav stāvējuši savā cīņā vientuļi, bet gan plašas, uzticamas grupas vidū, plašu aprindu labvēlības atbalstīti.

Ne vienmēr rakstnieku veidotie „evanģēliji" īstenojas. Dostojevskis daudz un kaislīgi nodarbojās ar ceļa meklēšanu un noteikšanu krievu tautai. Visa pasaule pazīst viņa dziļdomīgo Lielinkvizītora leģendu. Neviens nenoliegs augstās morālās vērtības Dostojevska rakstos, bet kurp tagad aizgājusi Krievija? — Negaidīsim, līdzīgi Mumfordam, ka nāks kāds un ar burvju vārdiem „izvilks cilvēci no purva". Tāds darbs nav pa spēkam vienam, tas jādara visiem.

Var pabrīnīties, cik ilgstošu atbalsi guvis I. Vīksnas raksts Zviedrijas latv. presē, kuŗā viņa ieteica — ienīst ļaunu. Šim rakstam uzbruka vesels bars atspēkotāju, pārmetot mums „naida evanģēlija" sludināšanu. Šo pārmetumu atkārto arī A. Liepa. Tomēr cīnīties pret ļaunumu aicina arī visi „naida evanģēlija" apkaŗotāji, bet cīņā gluži bez naida laikam gan neiztikt. Absolūtās mīlestības sludinātāji tiecas kļūt kristīgāki par pašu Kristu, kas taču tomēr reiz ņēmis virves galu un sizdams padzinis naudas mijējus no tempļa. Ar mīlestību var labot ļaunu tikai līdz zināmai robežai. Un trimdinieki labāk par citiem zina, kur atrodas šī robeža.

Elmārs Cīnītis.

ATMIŅU BRĪŽI

Edvarta Virzas 10 gadu aizmūža atcerei

PROF. A. SPEKKE

(1. turpinājums).

Bet Virza bij pārāk latvisks un pārāk dziļš savās aistētiskās izjūtās, lai varētu labi iejusties citā zemē. Kosmopolītisms un viss, kas tam līdzīgs, bij viņam „nožēlojama abstrakcija". Un kuŗš liela vēriena dzejnieks tad ir varējis būt pārnacionāls? Ceļojumi bij viņam auglīgas ierosmes kā bitei, Virzas mīļai bitei, dažādu ziedu putekļi, no kuŗiem viņa rada savu, gan dažādu smaržu un garšu, medu. Viņu pārliecināja Gētes dziļais teiciens: Du bist am Ende, wer Du bist.

Par visām vietām pasaulē viņam tādēļ bij mīļa un tuva viņa Zemgale, Salgales novads un Lielupes rāmie krasti. Tur, mūsu dzimtenes Panteonā, viņu sagaidīja vismaz divi lieli priekšteči: Mancelis un Pantenijs. Zemgales „jautājumā" diskusijas bij pilnīgi liekas, te vajadzēja bez ierunām piekrist vai doties atklātas cīņas naidā: kā viduslaiku scholastiem: tertium non datur (trešais nav iespējams). Lielus garus vienmēr ceļ un vada kāds liels fanātisms un tā saucamā objektīvitāte — ko Virza mēdza saukt vai nu par mīkstčaulību vai par „grābstīšanos ap mūžības stenderēm" — viņu kaitināja līdz kaitētas dzelzs baltumam. Rāmākos brīžos viņš šo to žēlīgi „deva" arī citiem Latvijas novadiem, tā reiz to dzirdēju izsakāmies par Siguldu, ka tur jau esot „sava čurkstēšana", bet jāsaka, šo brīžu nebij pārāk daudz. Liels fanātisms un dziļa ticība, nelaužama pārliecība un neizsīkstoša iedvesme, tās taču ir lietas, kas rada lielus dzejniekus, dievu izredzētos un cilvēku apbrīnotos. Bet cik gan sarežģīts ir viņu mūžs! Cik sāpīgi griežas viņu kaislo siržu šķautnes atpakaļ viņu miesā, uzgrūžoties grūtās pelēkās ikdienas akmens plāksnēm:

„Nav skaisti panti tie, kas pārāk
gludi lejas,
Tāpat kā tīkamas nav bezrakstura
sejas.
Mums tīk ja vēstījiens kāds
liesmains plūst no tām
Par cīņām paveiktām vai arī
zaudētām."

Cik skaisti skan, bet ko tas maksā?

Nāk man prātā kāds gadījums ar viņa „Straumēniem". Reiz iedevu to (vācu tulkojumā) kādam Eiropā pazīstamam kungam, kas nekad nebij redzējis mūsu zemi. Kad pēc kāda laika to atkal satiku, dzirdēju šādu spriedumu: „Tiešām savāda grāmata. No sākuma man bij jāpiespiežas, lai iedziļinātos tās īpatnējā pasaulē, bet jo tālāk lasīju, jo stiprāki jutu, ka viņas iespaids paliek neizdzēšams. Biju ilgāku laiku viņas varā." Kādēļ gan? Atbilde man liekas īsa: tādēļ, ka īstā konkrētā lietu redzēšana un attēlošana tikai tad kļūst obligāta citiem, ja to nes un savā svelmē kaitē cilvēka piepildījuma alkas, viņa personības spēks un dzimtās zemes mistiskā dvaša, — citiem vārdiem, ja šīs konkretās lietas saskatām vai sajūtam dziļu un fatālu perspektīvu projekcijā, ja lietām, t. i. priekšstatiem un ainām ir, kā teic gleznotājs, dziļums. Konkrētisms un tā saprasts misticisms man šķiet izsakām visu Virzas dabu:

„Un zemē svešinieks un visiem
ļaudīm lieks
Ir Dieva komedjants ikkatris
dziesminieks,
Kas uzved allažiņ, pilns viņa mīlas
kvēles,
Šai trokšņu pasaulē tam patīkamas
spēles,
— — — — — — — —
Un lai līdz dziļumiem viņš lietas
skatīt spētu
Arvienu uzlaiš Dievs tam ārprātību
svētu."

Dzīvā elpa, kas nes šīs lietas, tā taču nāk no zemes, no dzimtās zemes. Nav pasaulē liela dzejnieka, kas nebūtu liels savas dzimtenes patriots, vienalga, vai vārdos vai jušanā. Un te nu mums visiem Virza bijis, kā teica K. Ulmanis, dabūjis ziņu par viņa nāvi: liels dzejnieks un liels skolotājs!

*

Virza bij dzimis kaŗotājs, garā un patiesībā. Viņam bij tāds pārliecības spēks kā reti kādam, liela vīrišķība un savu uzskatu nesaudzīga, bruņnieciska paušana, „le courage des ses opinions", kā mēdz teikt. Šai pantā Virza bij neiecietīgs līdz galam, līdz varenai mūsu dzimtenes atdzimšanas dievināšanai. Vienīgais cilvēks pasaulē, kuŗa spriedumus viņš respektēja pilnā mērā, bij prezidents Kārlis Ulmanis. Liktenis Virzam bij piešķīris reto lomu būt par šīs atdzimšanas pravieti, un te pat dievu skaudība viņu nespēja dragāt. Cik reizes tiku viņu redzējis melnu dusmu pilnu, kad kaut kas „negāja", un ievērojot viņa tālu spraustās prasības, nabaga lietām ne vienmēr bij tik viegli „iet". Cik reizes viņu tiku redzējis smagas grūtsirdības nospiestu, kad augstos mērķus likās apvelkam nezināšanas vai neprašanas miglāji. Tad dzejniekam palika viens ierocis, un tas bija bīstams: sarkasms. Ja pazīst tikai to, kas iespiests rakstos, arī jau pietiktu, bet ja būtu uzrakstītas un sakopotas viņa — it sevišķi animētā sabiedrībā — izteiktās asprātības un kodīgās piezīmes, būtu iznākusi, bez liekas pārspīlēšanas, viena no visinteresantākām grāmatām. Tikai to uzrakstīt būtu varējis rakstnieks ar viņa stila spēku.

Šis lepnais latvju vīrs, kā man rakstīja pēc viņa nāves, esot pat savā zārkā gulējis „bargi varens". Viņš „bez jebkādas mazasinības savās domās vai jūtās" (kā par viņu senus laikus teica kāds redzams latviešu darbinieks), bij spīdošs pierādījums tam, ka augstas idejas un svēti mērķi spēj lauzt ikdienas ciešās važas, spēj pildīt šīs zemes telpu ar brīnišķu liesmojumu, vienalga, kaut arī to nesējiem būtu pašiem jāsadeg šais liesmās. Gandrīz priekš 20 gadiem, reiz tā rakstīju par Virzu (Brīvā Zeme, 1931. g.): „Ir sava dzīves gudrība tiem ļaudīm, kas cenšas piemēroties šai dzīvē un viņā iekļauties, bet ir arī sava pasaules gudrība tiem, kas cenšas šo dzīvi pagriezt savas iedvesmes un straujo nojautu virzienos. Un ir spēki, nepārvarami kā cilvēka daba, kā likteņa dieves devums šūpulī, kas rada un vada šo iedvesmi un veido dzīves pretešķībās viņas vingrumu un spēku." Un citā vietā tai pašā rakstā: „Bet karstas ilgas prasa lielu piepildīšanu, augsti centieni prasa lielus žestus, un Virza ir meklējis dzīvē un dzejā, vēsturē un polītikā vienmēr varenus žestus. Ne tik daudz gara spekulācijas vēso lepnumu, ne tik daudz iekšējo refleksiju pašsadegšanas prieku un mokas, cik saucienus un roku mājienus, kas veido likteņus un vada tautas."

(Turpmāk beigas)

Elza Ķezbere

BEIGAS

Klūpu, ceļos — šodien, rīt,
Vakar, sen — bez miņas.
Mierā, sirds! Teikts, nenokrīt
Mats bez Dieva ziņas!

Nedrīkst kurnēt! Ļauts tak salkt,
Drebēt, zaudēt. Nava
Pārāk maz tas. Ticēt, alkt
Vēl ir daļa tava.

Ticēt? Alkt! Laiks smīn un nīd
Iedzeļ smieklu šķindas.
Kā caur lauztu prizmu spīd
Skumju gadu rindas.

Dubļi. Sniegs. Tad visam gals.
Ceļos. Klūpu. Beigas!
Laipni, vienaldzīgi sals
Stindzina bez steigas.

Vilnis Kalve

Par trejādiem lasītājiem

II.

Dažā ziņā līdzīgs aplūkotajam kritiķim ir lasītājs-vēsturnieks. Arī viņa skats nekrīt tieši pašā dzejā, bet ārpus tās, arī viņš dzeju redz tikai refleksā, lauzumā. Tikai viņš dzejas vietā neskata autoru (un ja skata, tad tas ir tikai neliels posms viņa darbā), bet vai nu laikmeta vidi, no kuŗas dzeja izaugusi, vai arī dzejas attīstību, bet to tad ne vien autorā, bet aiz autora, atsegdams dzejas izaugšanu cauri gadu simtiem, cauri daudziem autoriem.

Tipiski tas parādās ts. motīvu vēsturē. Piemērs — episkais motīvs, kā ķēniņdēls, lai izglābtos no dzimtas ienaidnieku sazvērestības, izliekas par jukušu. Var noskaidrot, ka motīvs parādās daudzu tautu pasakās jau pirms gadu tūkstošiem. Tas izveidojas par gudrā muļķa motīvu, kad simulants gara spēju pārbaudītājiem dod nesaprotamas, šķietami muļķīgas atbildes, kas īstenībā tikai ir simboliskas un ļoti asprātīgas. Var novērot, ka šis motīvs izkopts klasiskajā folklorā un pārgājis pēc tam romiešu rakstnieku darbos. Citur šis motīvs vēlāk un pastāvīgi saistījies ar atriebības motīvu. Tā radusies ziemeļnieku teika par Hamletu. Tā uzrakstīta dažādos veidos, visplašāk to izveidojis dāņu vēsturnieks Saksis Gramatiķis savā Dānijas vēsturē. Ilgi, sarežģīti pētījumi pamazām atklāj, ka Saksis izmantojis veco ziemeļnieku teiku, kas varbūt jau pirms viņa lokalizējusies, pierakstīta teiksmainam dāņu ķēniņam Hamletam. Bet, to uzrakstot, Saksis Gramatiķis iespaidojies arī no līdzīgiem klasisko autoru nostāstiem. Apvienošanai un izskaistināšanai viņš pielicis klāt arī savas piedevas. Savukārt šo Saksa Gramatiķa teiku izmantojis Šekspīrs. No vēsturnieka stāsta viņš atmetis to, kas spraigi drāmatiskai darbībai mazāk noderīgs. Viņam arī patstāvīgi bija plašāk jāizveido blakus personas. Ir arī pielikumi, kas saprotami tikai Šekspīra laikmetā (piem. teātŗa trupas ierašanās dāņu ķēniņa galmā).

Tā skatoties pazūd rakstnieka un arī paša dzejas darba vienreizība. Tajā vietā ierauga cauri gadu tūkstošiem tekam un attīstāmies kādu episku vai drāmatisku motīvu. Liekas, ka motīvs dzīvo savu apslēptu dzīvi un tikai gaida, lai to kāds uztveŗ un beidzot iemieso vispilnīgākā un izkoptākā veidā. Liekas, ka šajā attīstībā ir kaut kas dabīgs un nepieciešams, un atsevišķi rakstnieki un viņu darbi ir tikai nejauši faktori šajā augšanā. Tā ir kā apslēpta straume, ko parastais lasītājs neredz, vai redz tikai tās atsevišķās viļņu virsotnes, kuŗu sakaru viņš neapjauž. Pašu straumi atklāj vēsturnieks. Lasīdams dzejas darbu, viņš patiesībā tajā izlasa dzejas plūdumu, kas tek no tālas senatnes uz nākotni.

Parastākais dzejas vēsturnieku darbs ir kāda dzejas darba iesaistīšana viņa laikmeta sakaros. Arī šinī gadījumā apgaismojums nekrīt pašā dzejā, bet fonā. Taču, kad fons izgaismots, no tā it kā refleksā nāk gaisma, kas padara dzīvāku arī pašu dzejas darbu.

Šāds laikmeta kopsakaru apgaismojums ir nepieciešams, ja gribam tuvoties mirušiem dzejas darbiem. Patiesībā arī ikviens svaigs un mūsdienu dzejas darbs tāpat sakņojas uz visām pusēm sava laikmeta garā. Mēs to nejūtam, jo paši esam šī gara pilni. To nejūt arī rakstnieks, viņš mierīgi izlaiž lielus posmus vides aprakstā, klusē vairāk nekā stāsta, iezīmē tikai atsevišķas līnijas, dzejo arvien it kā tikai fragmentos, tā kā viņa dzejā robu ir daudz vairāk nekā satura. Mēs tos nemanīdami un instinktīvi paši lasot aizpildām, jo laikmeta dzīvība ir arī mūsos. Ar mirušu dzeju mēs to nespējam. Citu laiku un citu tautu dzīves kopsakars mums svešs. Citas ierašas, cita civilizācija, cita domu gaita, cita valodas simbolika mums liek ik mirkli apstāties neizpratnē. Un tikai tad, kad vēsturnieks mūs ar ilgām pūlēm ievada svešā laikmetā, apgaismodams, iztulkodams, pamazām atdzīvinādams mirušā pagājušā laikmeta kopsakarus, vidi, no kuŗas baŗojas tā laika dzejas darbs, — mums kļūst saprotams un atveŗas arī šis dzejas darbs pats.

Vēsturnieka, tāpat kā kritiķa skatījums ir aktīvs. Viņi abi pieliek dzejas darbam ļoti daudz klāt no sevis. Tādēļ vēsturnieks izlasa arvien dzejas darbā kaut ko citu nekā tajā rakstīts. Arī vēsturnieks iegūst dzejā to pašu — īstenības atdzīvinājumu un savas personības paplašinājumu ar to, bet tā ir cita īstenība, ko viņš skata savām pētnieka acīm, nevis pašā grāmatā atmodinātā.

Īstais, vienkāršais dzejas lasītājs ir pasīvs tajā ziņā, ka viņš pieņem dzeju pašu, kamēr kritiskais lasītājs un vēsturnieks patiesībā dzeju pašu noraida un tās vietā paši aktīvi rada kaut ko citu: kritiķis-rakstnieka personības tēlu, vēsturnieks turpretī iztēlo rakstnieka piedalīšanos dzejas vispārīgajā plūdumā vai visas kultūras kopsakaros. Citādi arī vienkāršā lasītāja dzejas pieņemšanā ir slēpa aktīvitāte, dzeja ir apgūstama, ir pieņemama tikai siltā, darbīgā, aktīvā tieksmē pēc tās.

Kritiķa skatījumā pazūd dzejas darbs, bet aiz tā parādās sacerētājs; vēsturnieka lasījumā pazūd viens un otrs un parādās dzejas mūžīgais plūdums. Noteiktam, konkrētam dzejas darbam paiet gaŗām abi, vai, labāk sakot, iziet tam cauri, lietodami to tikai kā līdzekli. Bet katrs dzejas darbs ir vienreizīgi dzīvs un grib dzīvot pats, tieši tverts un pārdzīvots.

Mēs negribam un nevaram kritiķiem un vēsturniekiem aizliegt viņu izpriecas. Tās mums ir arī ar kaut ko derīgas. Kritiķis var izdevīgā gadījumā rakstniekam nostāties pretī kā viņa sirdsapziņa. Vēsturnieki atdzīvina un atdod mums mirušus dzejas darbus. Kritiķi un vēsturnieki ar savām grāmatām uzrunā kritiskās un vēsturiskās tieksmes mūsos, un tām jau arī vajag barības.

Bet īsti dzejas lasītāji viņi nav. Kritiķi var lēti apmānīt ar izteiksmes trikiem. Dzejas cirkū viņš jūtas tikpat labi kā dzejas skatuvē. Vēsturniekam kļūst vērtīgs arī visvājākais dzejas darbs, ja vien tas atbilst viņa iztēloto lielo līniju virzieniem. Īstais dzejas lasītājs ir vienkāršais lasītājs, pasīvais dzejas uzņēmējs un pieņēmējs, kas dzejā dzīvo. Tam vajadzīga dzeja pati, abiem otriem tā ir tikai līdzeklis.

Un šis vientiesīgais lasītājs ir vajadzīgs dzejai. Par tām blēņām, ko par viņu raksta kritiķi, rakstnieks var mierīgi neliktie zinis. (Vēsturnieku gudrības viņu parasti neskaŗ; tās viņa dzeju mēdz uzmeklēt tikai pēc viņa nāves). Rakstniekam jāmeklē vienkāršais, īstais dzejas lasītājs. Ja viņš atrod saskari ar to, viņš piedzīvo, ka viņa dzeja d z ī v o, un viņš pats saņem kāpinātu dzīvi. Dzīvodams savā tautā un piederēdams tai.

Dzejo KLARA ZĀLE

ZVANI PUSNAKTĪ. DZEJOĻI. J. ŠINA APGĀDS, 1950.

Arī Klāras Zāles dzeja pamazām pārveidojas, sāk ievirzīties tādā gultnē, kas — cerams — pēc laika ļaus runāt par nostabilizējušās personības pazīmēm. Nu viņa jau pārdzīvojusi to meitenīgi pasekļo, literātūrvēsturiski eklektisko jūsmu, kas Klārai Zālei deva pirmo dzejoļu grāmatu Zirņa zieds. Kaut lēnām, tomēr vērojama atbrīvošanās no svešām aizbildnībām par ko jo sevišķi bija jārunā, kad recenzējām viņas otru grāmatu Pārdegšana. Kritiskāk Zāle sākusi domāt par vārdu un dzejas tēlu poētisko vērtību. Nu viņa apšaubāma skaistuma vietā jau drosmīgāk izvēlas vienkāršību, kas nenovecojas. Tas viss Klāras Zāles jauno dzejoļu grāmatu Zvani pusnaktī liek vērtēt ja arī ne par sevišķu notikumu latviešu lirikā, tad vismaz par zināmu sasniegumu dzejnieces talanta attīstībā. Protams, arī Klāra Zāle ir viena no tiem nelaimīgajiem mūsu visjaunākās paaudzes dzejniekiem, kuŗu talants latviešu neatkarības norietā bija vēl tikai mazliet pavēries pumpurs. Šo jauno dzejnieku tālākā attīstībā notikusi radošam darbam pilnīgi nenormālos okupācijas un trimdas gados. Viņi ir izsisti no sliedēm kā dzejnieki un pārāk agri dvēselē saplosīti kā cilvēki. Arī Klāras Zāles Zvani pusnaktī neskan sonori, to skaņa paskarba, it kā tie būtu ieplaisājuši. Tā ir salstošas dvēseles dzeja, ko lasām šai grāmatā, — pat tad, kad virknējas vārsmas par mīlestību, ticību dievišķīgajam vai mierīgi idiliskām noskaņām. Laikmeta lāsts!

Ja vēlamies vēl ko labu teikt par šo dzejnieci, jāpasvītrā tas pats, ko ievērojām jau Zirņu ziedā un Pārdegšanā. — Viņai netrūkst iztēles tematikā (Galvas kauss, Krustu cirtēja, Burvība, Zvani pusnaktī). Ir gadījumi, kad viņa nodemonstrē gluži apskaužamu iztēli savu dzejas gleznu veidošanā. Par tādas apskaužamas iztēles piemēru gribētos minēt kaut vai spilgti vizuālo gleznu dzejolī Burvība: „Cilvēki atvarā metās skautiies ar atspulgu savu . . ."

Bet, — atkārtosim vēlreiz, — Klāras Zāles talanta nostabilizēšanās ir vēl tikai sākusies. Viņa nav vēl brīva no svešiem refleksiem ne tematikā, ne stilā. Kā vienā, tā otrā ziņā dažreiz Klāra Zāle iegrimst pat tādā paškritikas trūkumā, ka rodas pavisam sekli panti (vērtējuma dzejolis Sagaidīsim rītu). Kaut apbalvota ar spilgtu, skaidru iztēli, Klāra Zāle vēl nevalda par savu stilistisko fantasiju, un tā nu arī Zvanos pusnaktī atkal un atkal sastopamies ar viņai apšaubāmām, pat galīgi neloģiskām dzejas gleznām. Te varētu minēt kaut vai smadzeņu gailēšanu un salīdzināšanu ar pekles ogļēm Dieva elpā, Dievišķa teiku rakstīšanu uz mazas meitenes plaukstiem, soļu smiešanos, skropstu salīdzināšanu ar lietus līšanu, v ā r p u starošanu s ē j ē j a pēdās, pie tam šis sējējs sēj d r u v ā, utml. Rodas arī pagrūti saprotamu rindu virknējumi, piem., 36. lpp. pēdējais pants. Kāpēc viss tas tā? — Recenzējot Pārdegšanu teicām, ka Klāra Zāle vēlas saviem lasītājiem patikt. Šoreiz, runājot par Zvaniem pusnaktī, būtu iemesls teikt, ka Zāle vēlas būt stilistiski interesanta, cenšties pēc oriģinālitātes, bet aiz centības aizklīst nceļos.

Liekas, arī Skalbe ir viens no Klārai Zālei tuvajiem dzejniekiem. Būtu labi, ja viņa ne vien par Skalbi jūsmotu, bet arī šo to no viņa mācītos. Visvairāk šai gadījumā varētu mācīties, kā savus dzejoļus komponēt, lai panti saistās viens ar otru, lai iztēle neapvaldīti nelēkā no viena priekšmeta uz otru. Dzejošanas gala mērķis taču ir nevis atsevišķas spilgtas rindas, bet veselais dzejolis ar satura vienību un aptvērīgu formu.

J ā n i s R u d z ī t i s

Apcere par simts dāmu portretiem un Parīzes modēm

Pazīstamā Šarpantjē galerija Parīzē patlaban izstādījusi simts dāmu portretus, kuŗus gleznojuši pasaules lielākie meistari, sākot ar 15. g. s. līdz mūsu dienām.

Te redzamas karalienes un marķīzes, skaistules un dabas bērni, pazemīgās un spītnieces — viena par otru daiļāka un valdzinošāka. Gandrīz varētu domāt, ka izstāde veltīta sievietei kā mūzai, kā nemitīgajai daiļuma paudējai dzīvē un mākslā.

Bet ak! Dzīve ir skarba, mākslas būtība vēl skarbāka. Un kāds ir mūsdienu vīrietis, salīdzinot ar sengrieķiem, lai spriež lasītājs pats: grieķis, kas vakarā ļāva sevi ieslēgt Afrodītes templī, tuvojās dievietei un, visu nakti turēdams to savos apkampienos, rīta pusē nāca pie atziņas, ka viņa spēki par vājiem, lai sev šo cēlo būtni iegūtu.

Ko darītu mūsdienu vīrieši, ja dažus no tiem pa nakti ieslēgtu pie simts dāmām Šarpantjē galerijā?

— Mēs no rīta atrastu viņus gudri disputējam par glezniecības skolām un mākslas virzieniem. Audekli, protams, būtu izstāvējušies pilnā mierā. Tā to apgalvo Anrī de Monterlāns, izstādes kataloga priekšvārdā. Civilizēto cilvēku vairs nesaviļņo skaista modeļa seja, tā krūtis un rokas, bet gan pati māksla, mākslas progress un gleznošanas veidi.

Ievērojamais 15. g. s. darbs—Albrechta Direra Katrīnas Fīrlēgeres portrets (1497). Te redzams vācu sievietes attēls, kas kaut arī darināts itāļu renesanses iespaidā, paturējis savu reālo izteiksmi. Neideālizēdams, bet arī renesanses garā Lukass Kranachs gleznojis Saksijas Annu. (1500). Ļoti spēcīgs krāsās un gleznojumā Juliannas fon Štolbergas portrets (1575). Liekas — šo sievieti, kas dāvājusi dzīvību septiņpadsmit bērniem, flāmu meistars ar stingru roku gluži kā žuburainu dzīvības koku iedēstījis savā nelielajā audeklā. Pilntiesīgas dzīves un laimīgas mākslas spulgojumu sniedz Pēteris Pāuls Rubenss savas pirmās sievas Izabellas Brantes attēlā. Skaistu un greznu, starp diviem eņģeļiem Nikolā Larijers iemūžinājis franču barokā grāfieni Zuzannu Bezoni. Rafinēta un smalka līdz pēdējai detaļai Bušē Marķīze Pompadūra. Ne mazāk krāšņa un iespaidīga Druē karaliene Marija Antuanete.

Viens aiz otra, it kā spoži ceļa stabi, kur kilometru vietā uzspiesti gadi un fiksēti gleznošanas veidi, aizslīd garām Fragonāra, Goijas, Gensborū, Vato, Davida, Delakruā, Koro, Vinterhaltera, Kurbē cēlo dāmu portreti un ieved skatītāju laikmetā, kuŗā krāsas, sajaukdamās ar gaisu, izauda to smalko impresijas plīvuru, caur kuŗu ar sirmu gudrību raugas pasaulē Manē, Degā, Renuāra sieviete — sfinga un lielā valdzinātāja. Literātūrā šo sievietes tipu ar vārdiem ne mazāk ģeniāli uzgleznojis dzejnieks Aleksandrs Bloks savā dzejolī Nepazīstamā. Impresionisti aizrauj un pacilā ar sava gara un jūtu efektu — vai tā Manē Izabella Lemonjē, Degā Dāma ar zilo mezglu, Tulūza — Lotreka Sfinga, vai Renuāra Žanna Samarī.

Atgriežot skatu pie Goijas Jaunavas ar rozi un Delakruā trim vecmāmiņām, jāatzīst, ka visi izstādītie portreti pieder mākslas darbu izlasei, un katrs no tiem sievietes attēlā rāda sava laikmeta glezniecības augstākos sasniegumus.

Ja pēcimpresionisti Sezāns, Bonārs, Vijārs un Laprads paaugstinājuši vakardienas mākslas kalngalus, tad fovistu grupa ar Flamēnku, Derēnu, Ruo uc. nes un ceļ mūsdienu mākslas virsotni, un par to spožu liecību nodod Andrē Derēna Žijoma kundzes portrets.

Pikaso Sieviete ar sarkano ziedu, kas cēlusies meistara vismainīgākajā periodā, ne visai raksturīga tagadējam Pikaso. Toties Marks Šagals savā Dubultportretā, svārstīdamies starp galējo ekspresionismu un sirreālismu, liek sajust moderno mākslu kā kādu sevišķu narkozi — Sieviete baltā ar lilijām blakus otram savam kailam attēlam uz gleznas tumšā fona ir šīs narkozes spēcīgākā doza.

*

Ja mākslās — glezniecībā, literātūrā sievieti rāda tādu, kādu to redz vai vēlētos redzēt, tad mode ir tā māksla, kas katrai sievietei ļauj parādīties tādai, kādu tā sevi iecerējusi un sevi gribētu redzēt pati.

Sava skaistuma ideāla aizsniegšanā sieviete uzskata modi par galveno palīgu. Nereti tomēr šis palīgs ņem virsroku par kundzenes saprātu un, uzmezdamies tai par diktātoru, pārvērš to nožēlojamā modes kalpā.

Ar franču sievieti šādas katastrofas nenotiek. Franzūziete nejūsmo par Pakēna, Molinē vai Žaka Fata modeļiem, jo viņa apzinās, ka šie modeļi neder sievietei, kas izkopusi savu stilu. Dārgo Parīzes modes namu paraugi kalpo bagātajām amerikānietēm, vedetēm, kalpo visām tām, kuŗām čeku grāmatiņā ar cipariem ierakstīta visa pasaules gudrība. Turklāt vēl šie „pēdējie modes kliedzieni" mainās katru dienu, un dzīties pēc tiem nozīmē to pašu, ko dzīties pēc pusnakts maldugunīm.

Francūziete ir pati savas modes dzeiniece, un viselegantākā parīziete ir tā, kuŗa vispilnīgāk un drošāk akcentējusi savu personīgo stilu. Viņa strādā pie sevis kā pie mākslas darba un nemaz nebīstas, ja dažreiz sava tipa pilnīgākā izsacīšanā tai jāatsedz un jāuzliek punkts pašai uz sava bargākā trūkuma.

Ar savu personīgo modes izpausmi un sava personīgā stila pastiprinātu uzsvērumu franču sieviete ir pakļāvusies visu laiku un arī modernās mākslas galvenajai prasībai — ne atdarinājumu, ne pakaldarinājumu, ne līdzīgos tirgus dučus, bet gan cilvēka gara un personības pirmreizīgo spēku un izstarojumu!

P a r ī z ē, martā.

Ilona Leimane

Teodors Tomsons

BALTĀ LĒDIJA

Ārā plosīgs gaudo saiklons
Manā teltī sakrīt tumsa,
Melna, karsta smaga tumsa.
Tad no tālumiem kā šalka
Tava vieglā ģērba šalka
Atnāk, kad es ļaužu vairos,
Nomodā un bailēs vairos,
Mēmiem zagļa soļiem iedams, —
Pats no sevis projām iedams.
Neatstājies vairs kā ēna,
Manu murgu sapņu ēna.
Ārā plosīgs gaudo saiklons.
Džin, Tev vārds, Tev, baltā viešņa,
Ai, jau cieku nakšu viešņa.
Un es padevīgs nu ļaujos.
Liegi sedz gan saviem matiem,
Saviem bāliem pērļu matiem,
Visu manu tukšu mūžu —
Manu nomirušo mūžu.
Tālu sapņu jūrā grimstu,
Un es grimstu,
Un es grimstu.
Ārā plosīgs gaudo saiklons.

Numurētais cilvēks

Un nu viņš ir caurbraucēju nometnē; cilvēks bez dokumentiem, cilvēks ar numuru.

Viņš guļ numurētā gultā, ēd numurētu ēdienu un satiekas ar numurētiem cilvēkiem, kas nepieder vairs vecajai pasaulei, bet kuŗiem arī jaunā aizjūŗas zeme vēl neatveŗ savus vārtus.

Numurētajam cilvēkam pieder pagātne, kuŗā viņš ir dzīvojis, nākotne, kuŗā viņš grib dzīvot, un tagadne, kuŗā viņš ir numurs. Šajā tagadnē viņš nevar nekā darīt, ne par ko cīnīties; kā numurs viņš var tikai gaidīt. Gaidīt, lai kāda nezināma roka darītu un cīnītos par viņu, vienkārši, lai neaizmirstu viņu ienumurēt kuģa saraksta numuros.

Uz šo sarakstu dažs numurētais gaida nedēļu, dažs — trīs, dažs neskaita vairs nedēļas, bet mēnešus. Un pa šo laiku viņa numuram piepulcinās daudzi citi numuri.

Dienas rīta cēlienā vilciens atved daudzus ar numuru mēteļa atlokā. Liekas, ka Brēmenes jūras skarbais vējš ir atvirpuļojis nezināmu roku atrautas lapas Šie ļaudis ir smaidoši atnācēji, kas pārvēršas gaidošos numuros. Un gaidās viņu vaigs apmācas, top nopietns un pelēks kā Brēmenes pelēkās ziemas debesis, kuŗās ik dienas guļ pa lietus mākonim.

Numurētie vīri kļūst drūmi un nerunīgi vai arī platu un lielīgu vārdu mētātāji; numurētās sievas kļūst ķildīgas un nevīžīgas pret sprogām un lūpu zīmuli. Ir arī klusas, biklas un pazemīgas sievas, kas slēpj savas sasarkušās acis. Pirmās pret visu saslejas un par visu šķendējas, otrās visu pieņem ar noliektu galvu, arī sitienu, ja tāds nāktu.

Vienīgie, kas smejas un čalo, ir numurētie bērni, bet arī viņu smieklus bieži pārrauj kāss vai mātes bāriens.

Numurēts ir daudz, bet gaŗie, aukstie gaiteņi, pa kuŗiem viņi iet savās noliktajās gaitās, ir klusi, un plašā augstā ēdamtelpa ir apslāpētu runu piesātināta, kad numurēto cilvēku rindas sēž, pārliekušās liesajam pusdienu galdam.

Kādu dienu numurētais cilvēks parāda sargam pie dzeloņstiepļu žoga ejas savu numuru un iejūk starp ļaudīm, kuŗiem ir sava māja, savs pienākums, savi draugi un savs prieks, ko neapjož dzeloņstiepļu žogs.

Stundām viņš klīst pa kaŗā nopostīto Brēmeni; un, skatoties sagruvušo namu drupu krantīs, jūtas pats kā sapuvis nams, no kuŗa palikuši pāri tikai daži apdeguši akmeņi, kas tomēr guldāmi jaunās celtnes pamatos. Tie jāpārved tālajā aizjūras krastā, ir vēlreiz jāsāk celt savs nams no gala. Cilvēks uz šīs pasaules ir mūžīgais cēlējs.

Tālumā Brēmenes neizpostītā sirds deg reklāmu uguņu spilgtajā gaismā. Debesu spīdekļu spožums sakūst ar zemes uguņu gaišumu, un abas gaismas aicina noskumušo zemes bērnu priekam. Bet viņš ļauj sevi mētāt steidzīgu ļaužu bangām, kas sitas visapkārt, un stundām meklē tikai pēc viena miera un skaidrības acumirkļa.

Tad viņu apstādina Brēmenes doma augstie torņi un rātes nams. Viņš ir iegājis kā mūzejā; vēlreiz jāapbrīno Eiropas gars, kas kalpojis Dievam, zemei un skaistuma alkām.

— Eiropa, kas tu man esi — viņš jautā ēnai, kas maigi krīt no divu torņu augstajām smailēm pāri ielai pie viņa kājām.

— Eiropa, es šķiŗos no tevis, kā draugs šķiŗas no sava vienīgā drauga. —

Sirmajā hanzas pilsētas ostā sasaucas kuģi dobjām, tumšām balsīm.

Arī viņu reiz sauks tāda balss, kad kuģa sarakstos būs pienākusi kārta viņa numuram.

V. B.

GRĀMATNIECĪBA

Antiboļševistisko nāciju bloks izdevis rotētu brošūru ABN Informācija, kuŗas saturs veltīts cīņai pret boļševismu. Minētais bloks izdod informācijas materiālus arī vācu un angļu valodās.

Iznākusi V. Kravčenko grāmatas Es izvēlējos brīvību 3. daļa A. Ziemiņa apgādā Oldenburgā. Tas pats apgāds divās burtnīcās izdevis otrā pasaules kaŗa spiegošanas aizkulises Spiegi strādā.

JĀNIS JAUNSUDRABIŅŠ

(NO ZAĻĀS GRĀMATAS STĀSTIEM)

Ar Berģīšu Miku man liela prieka nebij kopā salaisties. Bet viņš bija vienīgais, ar ko es vispār varēju sastapties. Pašā rudenī, jā, tad pa reizai piedzinās arī Dekšņu vai Miķelānu gani, bet ne vienmēr es tad gadījos tuvumā. Tie bija daudz lielāki par mani. Arī mans ganāmpulks bija tāds, ka es izskatījos pēc nabaga. Viņu lopi sniedzās padsmitos. Par tīro kaunu man kļuva kaza, balta, bārdaina kaziņa, ko uz Vasarsvētkiem jaunā saimniece atveda no tēva mājas, tur, Rožukalna malā. Viņa bija to uzaudzējusi un teicās esam saradusi kā ar māsu. Sākumā man lopiņš patika jau tāpēc vien, ka saimniece viņu tā mīlēja, bet ar laiku apnika viņas mūžīgā bļaušana. Darbs tikai tuvāk pielaisties mājām un kazai ieraudzīt pa sētsvidu staigājam savu saimniecīti, kad viņa sāka meldiju. Un tā kā saimniece nepalika atbildi parādā, vismaz pasauca viņu vārdā, tad gribot negribot bija jādzenās tālāk no sētas, lai lopu apklusinātu. Tas vēl nebūtu bijis nekas, jo vai tad trokšņi un skaņas tāda vīra ausīm ir par nastu? Bet kaimiņu gani, tāpat strādnieki, no liela tāluma bļāva kazas balsī, ar plaukstas malu sev pa rīkli sizdami, tiklīdz ieraudzīja mani, it kā es būtu kaut kādi saistīts ar šo neškīstēnu. Bet ko tu darīsi? Vucīte bija jaunās saimnieces mīlule un man bija jāizturas pret viņu gandrīz kā pret cilvēku.

tāpat šā tā blēņojos — pēc kā priekš Vasarsvētkiem.

Bieži es kurināju guni. Celmi bija sausi. Izkaltušā miza stāvēja atšiepusies. Es to atcēlu un liku uz gunkura, vispirms norausis melnās skudras, kas zem mizas ņudzēja. Tur bija arī skudru oliņas, kā mazi miltu maisiņi. Sveķainās un tāšotās mizas dega sprēgādamas, un kad nogāja lielie dūmi, kad liesmas vijās vairs ap tīrām, tumši sarkanām oglēm, tad virs tām sijājās vienīgi svelmains gaiss. Liesmas saules gaismā nebija nemaz saskatāmas. Nereti es, pie ugunskura sēdēdams, tinu kādā papīrītī sausas sūnas un mēģināju pīpēt, līdz mēle kļuva jēla un bija jāmet miers.

Reizēm, kad balti mākoņi drūzmējās virs galvas, es atgūlos augšpēdu un skatījos saulē, kā viņa slīdēja cauri dažādām debešu aloksnēm. Te viņa ielīda kā vieglā miglā, to kļuva tumšāka, atkal izkāpa gaismā, tad nozuda pavisam. Es gaidīju, kur un pēc cik ilga laika viņa parādīsies no jauna. Vai būs, kamēr aizskaitīšu līdz piecdesmit? — Dažreiz iznāca skaitīt līdz simtam, līdz divi simti, tik liels bija mākonis. Bet dažreiz saule iznira pavisam ātri. Iznira, ienira atkal mazliet biezākā miglājā, līdz tad aizsniedza mākoņa sidraboto malu un izlēca zilumā ar tādu spožumu, ka acis man aizkrita ciet. Tad cauri acu vākiem, kas kvēloja gaiši sarkanā krāsā, es vēroju, kad uznāks atkal mākulis. Jā, nu jau sārtums kļuva rožains, mēļš, tad pelēks. Nu varēja droši vērt acis vaļā. Tā man pagāja laiks. Kāda balss jau sauca, lai dzenu mājās. Es uztrūkos sēdus. Visa pasaule izskatījās savādi zaļa. Pat debesis un mākoņi. Lopi jau paši steidzās iet, bet es vēl dzinu: „Šī mājās, gotiņas, šī mājās!"

Vientulībā apnīkst daudz kas. Cik bieži gan lai skatās mākoņos? Tie kļūst ar laiku garlaicīgi, varbūt pat garlaicīgāki par zilām debesīm. Nevarēja arī ik dienas ņemties ar uguni. Šo to pa tukšu graizīt arī negribājās. Būtu tuvumā bijuši kārkli, būtu pinis kādu ķerbelīti...

Ernas Geistautes viņete ue zīmējums

Ganības man bija plašas. Visur, kur vien nebija plēsts un sēts, es varēju iet ar lopiem virsū. Te es biju vienpus mājām, te atkal otrā pusē. Es ziņģēju un stabulēju. Es spēlēju dažādas spēles, pat tādas, kur vajadzēja diviem būt. Es situ susuriņus, es kāpu debesīs. Viens sviediens bija mans, otrs kāda nezināma „viņa". Es arī griezu un graizīju šo to ar nazi. Es uztaisīju lodi, ar ko Vasarsvētkos ripot. Bet nebija neviena, kas ar mani ripotu, te, ganos, pa celmiem. Tīri jāsmejas!

Trešajos svētkos visi aizbrauca uz tirgu . Palikām mājā tikai mēs divi vien, ar veco saimnieci. Māte mani bija atcerējusies un atveda man mazu grāmatiņu ar virsrakstu „Spoku kuģis".

„Lai tev īsāks laiks ganos," viņa dodama teica.

Cik nu tur tā laika vajadzēja. Es ar lasīšanu tiku galā tanī pašā vakarā, kamēr satumsa

Tas bija drausmīgs stāsts. Kuģis skrien pa jūru pilnās zēģelēs, un kapteinis ar naglu pierē piesists pie masta. Man šķiet, es vēlāk tiku šo stāstu teicis kā pasaku, un visiem tā patika. Sākuma teikums bija: Manam tēvam Balforā bija maza bodīte, viņš nebija ne bagāts ne nabags, viņš piederēja pie tiem ļaudīm. kas neko lielu neuzsāk, baidīdamies pazaudēt to pašu mazumu... Grāmata maksāja piecas kapeikas un bija tiešām to vērts. Tikai, kā jau teicu, nespēja manu garlaicību tur ganību vientulībā mazināt. Es arī negribājās.

Pēkšņi man ienāca prātā laimīga doma. Celmu pašā viņā galā, uz skolas pusi, bija skaists apaļš kalniņš, — tur es celšu sev mājas! Ne tādām, kā te Āriņas, tām vajadzēja pacelties, bet gan pēc mūsmāju parauga, uz mata tādā novietojumā: istaba, iepretim klētis, tad kūtis puslokā, labi patālu rija. Arī aka, protams, nedrīkstēja iztrūkt.

Aku rokot, es uzgāju zem plānās smilšu kārtas stipru, sarkanu mālu. Tas būs ķieģeļiem, es sev teicu. Varbūt istabu es ceļu ķieģeļu, ne koka, ja materiāls te uz vietas dabūjams. Kā ķieģeļus taisa, es biju noskatījies no žīda Paipka, kad viņš senāk Riekstiņos strādāja. Toreiz rijas krāsns bija sabrukusi un vajadzēja mūrēt jaunu. Es pametu aku un taisīju ķieģeļu metamo.

Ķieģeļiem vajadzēja iznākt špicku kastītes lielumā. Es izkasīju mālā, turpat līdzās akai, tādu kā bļodu un sanesu ar cepuri ūdeni no lejas. Tur es mālus mērcēju, mīcīju, liku veidolā un spiedu laukā. Ķieģeļu skaits ar katru dienu auga. Uz prāvākām skaidām, kas vēl visur mētājās no meža ciršanas, rūpīgi noguldīti, tie tur nu varēja žūt un cietēt. Protams, ka lopi kopš tās dienas, kad darbi tika sākti, kalniņa virsū vairs nedrīkstēja rādīties. Ko ēst jau tur nekā nebij, bet iznīcināt manu pasākumu tie varēja, pāri pāriedami vien.

(Turpmāk beigas)

Brīvības lāpas nesēji (6)

Varones nāve — No 40 angļu aģentēm dzīvas atgriezās tikai 27

Bekerstrītam nebija viegli izšķirties par sieviešu iesaistīšanu cīņā pret Gestapo. Un tomēr 1942. g. pavasarī angļu pretestības kustības nodaļa Francijā atkārtoti pieprasīja sieviešu palīgdienestu, argumentējot savu prasību ar to, ka sievietes visur un vienmēr var brīvāk un neuzkrītošāk kustēties. Argumentāciju vēl pastiprināja ar vāciešu vispārējo vājību pret daiļo dzimumu. Bez tam sievietes pagātne vieglāk maskējama, tāpat viņām piemīt iedzimta viltība, fantazija un labākas iejušanās spējas. Aģentes vēlākajā darbā nevairījās no visbīstamākajām situācijām. Viņas mācēja apieties ar mašīnpistoli ne sliktāk par vīriešiem un neskaitāmos pārgalvīgos pasākumos pierādīja savu aukstasinību.

SOE dienestā uzņemtās sievietes izgāja cauri visām tām pašām izglītošanas pakāpēm kā vīrieši. No 40 aģentēm, kas devās uz Franciju zemūdenēs vai lidmašīnās, tikai 27 atgriezās Londonā, bet 13 krita cīņā vai mira mocekļu nāvē vācu koncentrācijas nometnēs. Šo 13 varoņu vārdi iegravēti piemiņas plāksnē pie Sv. Pāvila baznīcas, kur viņas aizvien pirms došanās uz Franciju mēdza lūgt Dievu. Aiz diviem vārdiem redzami burti G. C., kas nozīmē, ka šīm varonēm pēc nāves piešķirta augstākā Lielbritānijas varonības zīme — Georga krusts.

Kad Violeta Scabo brīvprātīgi ieteicās SOE dienestā, viņa, kaut gan vēl ļoti jauna, jau bija atraitne. Violetas vīrs, franču virsnieks, krita cīņā par Franciju, un viņa bija 3 g. v. meitenītes māte, kad devās uz Vanboro Manoru. Jau pirmajā Francijas ekspedīcijā Violeta pierādīja, ka viņai var uzticēt visgrūtākos uzdevumus. Kāda franču virsnieka pavadībā Violeta devās uz Ruānu, lai tur uzņemtos sakaru virsnieces pienākumus un bīstamo uzdevumu — pilnīgi no jauna organizēt tikko izpostīto pretestības kustības centru. Trīs mēnešus viņa strādāja Gestapo acu priekšā ar tādu noteiktību un mieru, ka šajā īsajā laikā sprīdī izdevās izveidot jaunu, vēl stiprāku Ruānas centru. Bez viņas pasākums vispār nebūtu bijis reālizējams.

Kādā naktī slepenā lidlaukā Ruānas tuvumā Violetu uzņēma angļu iznīcinātājs un aizveda atpakaļ uz Londonu. Lai gan viņai ieteica atsacīties no turpmākiem pasākumiem, Violeta atpūtās tikai dažas nedēļas un atkal devās uz Franciju — šoreiz ar ļoti nozīmīgu militārās izlūkošanas uzdevumu. Angļu ģenerālštābs pieprasīja no SOE steidzamas ziņas par vācu armijas vienību virzīšanās ceļiem uz Normandijas piekrasti, kur bija paredzēta angļu invāzija.

Bija 1944. g. 6. jūnijs, kad Violeta Scabo iekāpa lidmašīnā, lai otrreiz dotos uz Franciju. Par viņas lidojumu lidmašīnas komandants ziņoja: „Bija savādi vērot trauslo, slaido un neparasti skaisto sievieti smagi apbruņoto izpletņu lēcēju vidū. Mugurā viņai bija puķots tērps, kājās baltas sandāles un ausīs koķeti auskari, ko viņa bija nopirkusi Parīzē iepriekšējo reizi. Smaidīdama un jautra, viņa apvilka savu lēcējas virsvalku un pārbaudīja izplētni. Mums visiem viņa šķita kā īsts sievišķīgas drosmes paraugs, un mēs bijām dziļi aizkustināti, kad Violeta izlēca un pazuda tumsā."

Pēc 10 dienām ģenerālštābs Londonā ne tikai ieguva informāciju par vācu gatavošanos, bet uzzināja arī, kādas vienības patlaban atrodas ceļā uz ziemeļiem. Bet tanī pašā dienā Violeta nelaimīgā kārtā nokļuva vācu drošības dienesta valgos. Gestapo bija pārņēmusi vācu armiju kustības apgabalu sevišķi stingrā uzraudzībā. Violeta nekrita ienaidnieka rokās bez cīņas, un to pārspēja tikai tad, kad pēdējā lode bija atstājusi mašīnpistoles stobru. Violetu atzina par „militāri svarīgu" un nogādāja Frezneses Gestapo cietumā pie Parīzes, bet viņa palika uzticīga savam klusēšanas zvērestam līdz pēdējam. Kad sabiedrotie ātrā gaitā sāka virzīties uz priekšu, visus Frezneses cietumniekus pārveda uz Vāciju. Ceļā Violeta sastapās vienā vilciena nodalījumā ar divām kollēgām — Lilianu Rolfi un Denisu Blochu. Šim vilcienam ar gala mērķi Buchenvaldi bija pievienots arī kāds lopu vagons ar angļu virsniekiem. Svelmainajās dienās virsnieki sakarsētajā lopu vagonā cieta neiedomājamas slāpes, jo kopš ilgāka laika nebija dzēruši ne lāses ūdens. Arī gaisa uzbrukumi atkārtojās gandrīz ik pēc pāris stundām. Violetai tomēr izdevās sadabūt pudeli auksta ūdens un nogādāt to virsnieku vagonā.

Zārbrikenā transportu sadalīja un Lilianu un Denisu, kas kopā ar Violetu bija jau izstrādājušas bēgšanas plānu, izšķīra. Viņām bija jābrauc uz Torgauas nometni, bet Violetai uz Rāvensbriku. Tur viņa palika līdz 1944. g. ziemai, kad to vēlreiz pārvietoja, šoreiz uz „nāvnieku nometni" Kēnigsbergu. Tur Violeta atkal sastapās ar Denisu un Lilianu. Ar vairākiem simtiem citu sieviešu Lilianai nežēlīgajā Austrumprūsijas salā bija jāstrādā pie kāda lidlauka būves. Tikai cerība uz drīzu atbrīvošanu deva spēkus izturēt. 1945. g. janvārī nāca jauna pavēle — Denisa, Liliana un Violeta jānosūta atpakaļ uz Rāvensbriku. Divas diennaktis viņas tur vēl pavadīja vieninieku kamerā, bet trešās dienas rītā visas trīs nostādīja pie krematorijas mūra un nošāva. Nometnes komandanta adjutants, ko sabiedrotie saņēma gūstā un kas bija klāt pie šo varonīgo angļu sieviešu nāves, nopratināšanā izteicies: „Mani dziļi satricināja šo trīs sieviešu pašaizliedzība un drosme. Viņas gāja nāvē smaidīdamas."

Nākamajā numurā lasiet:
HIMLERA SPECIĀLĀ PAVĒLE „MADELĒNAS GADĪJUMS JĀATRISINA NEATLIEKAMI!"

Batons un Vržanova aizstāv savus titulus

Liekas, ka ātrslidošanā atgriezies Soņas Heni laikmets, jo pasaules meistarībā pirmajās vietās jau vairākus gadus pēc kārtas redzami vieni un tie paši vārdi. Arī šogad tāpat kā divus iepriekšējos, pasaules meistarsacīkstēs Londonā vīriešu klasē uzvarēja amerikānis Diks Batons, bet sieviešu klasē titulu otru gadu pēc kārtas ieguva čechiete Alena Vržanova. Ja pēdējai uzvaras dēļ bija jāizcīna sīva sacensība ar pagājušā gada konkurenti anglieti Žaneti Altvegu, tad Batons meistara godā tika neviena neapdraudēts. Tiesneši viņa sniegumu novērtēja pat ar visaugstāko punktu atzīmi. Pāru slidojumā, iepriekšējā gada meistariem ungāriem Kiralijam un Kekešijai nestartējot, uzvarēja jaunie amerikāņi brālis un māsa Kenediji. Žēl, ka starp tautiskajās daiļslidošanas sacensībās vēl nevar piedalīties vācieši, jo būtu bijis interesanti pasaules klases konkurencē redzēt viņu labāko pāri Riu Baranu un Paulu Falku, kuri nesenā ārzemju turnejā guva cildinošas atsauksmes.

Pasaules meistarsacīkšu rezultāti: vīriešiem — 1. Batons, 2. Kiralijs (Ungārija), 3. Zeibts (Austrija); dāmām — 1. Vržanova, 2. Altvega, 3. Šermane (ASV); pāru slidojumā 1. Kerola un Peters Kenediji, 2. māsa un brālis Dženifera un Džons Niki (Angl.) un arī māsa un brālis Marianne un Laslo Nadji (Ung.).

Pasaules un Eiropas meistare daiļslidošanā Alena Vržanova pārdrošā un graciozā lēcienā.

Pasaules sporta laukumos

41 g. vecais Donalds Finlejs, angļu labākais barjērskrējējs un reprezentants 3. olimpiskajās spēlēs, atgriežoties no Britu impērijas sporta spēlēm Jaunzēlandē, Sidnejā pēdējo reizi startēja starptautiskās sacensībās. Finlejs vairāk nekā 75 reizes skrējis 110 m barj labāk par 15,0 sek., bet savu labāko rezultātu — 14.1 sasniedzis 1937. g. Savā pēdējā starptautiskajā startā Anglijas — Nusausvelsas sacensībā Finlejs ieguva tikai 3. vietu aiz Indijas rekordista Vikersa un malajieša Valberga.

Pasaules meistarsacīkstēm grieķu - romiešu cīņā, kas no 20.—23. martam notiks Stokholmā, līdz šim pieteikušās jau 18 nācijas, no kurām 10 būs pārstāvētas ar pilnu vienību.

Eiropas bokseru izlase 18. aprīlī Čikagā tradicionālajā cīņā sacentīsies ar ASV dūru meistariem. Eiropas vienībā, kas 9. aprīlī dosies pāri okeanam, iedalīti, sākot ar mušas svaru: Hamalainens (Somija), Jensens (Dānija), Bataljs (Francija), Mekkalegs (Īrija), Jergensens (Dān.), Valē (Franc.), Diseni (Ital.), Inocenti (Franc.).

Vāzas slēpošanas sacīkstēs, kurās jāveic 90 km — garākā slēpotāju distance pasaulē, sesto reizi uzvarēja olimpiskais uzvarētājs Nils Karlsons 6:08.25 st. Viņa brālēni Martins un Gunārs ieņēma nākamās vietas.

75 gadi kopš pirmās ledus hokeja spēles pagājā 3 martā. Tā 1875. g. notika Montreālā, Kanadā, jau pēc iepriekš izstrādātiem spēles noteikumiem. Vienības spēlētāju skaits gan toreiz bija 7 tagadējo 6 vietā.

Jaunu pasaules rekordu 200 m peldējumā brīvā stilā 2:07,0 min. sasniedzis austrālietis Džons Maršals, pārspējot par 1/10 sek. amerikāņa Smita līdzšinējo rekordu.

31.503 klubu pēc jaunākās statistikas ir Anglijas futbola savienībā.

Mūsu mīļais Lēdurgas-Turaidas draudzes mācītājs

Pēteris Zemītis

dzim. 1904 g. 24. janvārī Jaunpiebalgā,
miris 1950. g. 13. februārī Ņujorkā.

Apbedīts 1950 g. 16. februārī Silver Mount kapsētā Ņujorkā.

Pēc viņa sāpēs raud
sieva un bērni Amerikā,
vecāki un māsa dzimtenē.

Bij. Vircburgas Rietumu nometnes draudzes mācītājs

Pēteris Zemītis

miris 1950 g. 13. februārī Ņujorkā.

Viņu mīļā piemiņā paturēs
nom. admin. un draudzes locekļi
Vācijā, Austrālijā, ASV, Kanadā,
Brazilijā un Jaunzēlandē.

Ed. Virzas Straumēni

ir grāmata, kuras nedrīkst trūkt nevienam tautietim.

	DM
Ed. Virza, Straumēni ies	4.75
J. Jaunsudrabiņš, Jaunsaimnieks un velns	11.—
A. Strindbergs, Hēmsalnieki	6.—
M. Tvens, Toma Soera piedzīvojumi	—.80
Ed. Alainis, Nomodā un sapnī	3.—
Tēvijas kalendārs 1950 g	1.50
Pie dzintara jūras, dziesmas	2.50
Eksiperī, Nakts lidojums	3.50
Šteinbeks, Mēness norietējis	5.—
Voltērs, Kandids	4.50
Pogina, A Course of English	6.—
V. Bērtiņa, Mājas cepumi	2.60
V. Bērtiņa, Praktiskā virtuve	5.—

Izsūtu pēcmaksā arī atsevišķus eks.

(243) **Ed. Alainis, Dillingen/Donau,**
Postfach 5 (13b)

LATVIEŠU APGĀDES KOPA RŪĶIS DEDELSTORFĀ

sasauc kārtējo biedru pilnsapulci š. g. 19. martā, pl. 16 Dedelstorfas nometnē, 5. blokā.

Darba kārtība:

1) sapulces amata personu vēlēšanas;
2) valdes ziņojums;
3) revīzijas komisijas ziņojums;
4) 1949. gada darbības pārskata pieņemšana;
5) budžeta pieņemšana 1950 gadam;
6) valdes un revīzijas komisijas vēlēšanas;
7) dažādi jautājumi un ierosinājumi.

Sapulce būs pilntiesīga pie katra sanākušo biedru skaita. (239)

A/K Rūķis valde

ED. PAEGLES

Latviu rakstu ābecīte

(DM 5.—) un KRĀJA (DM 1.— pastmarkās) satur vairāk nekā 300 oriģinālzīmējumu pēc etnograf materiāliem, kas der izšuvumiem, audumiem, ādas, koka, metalla uc rokdarbiem No atsauksmēm: „Ābecīte brīnišķīgi padevusies. Tā būtu jāiegādājas ikvienam aizjūras braucējam." — „A charming little book." — Izsūtu uz visām valstīm.

(17a) Karlsruhe, Forstner-Kaserne. (235)

ALEKSANDRS ČAKS

Mūžības skartie

iznāks apgādā
DAUGAVA,
Garvarg. 11, Stockholm

Grāmatu sadalītājus lūdzam pieprasīt vajadzīgo skaitu. (223)

REDAKTORI!

LATVJU GRĀMATA financē plaša, neatkarīga un nepartejiska laikraksta izdošanu ASV. Gādāju par piemērotām darba un dzīvokļu iespējām jaukā, nelielā pilsētā uz upes krasta, vienā no saimnieciski visattīstītākiem apvidiem ASV.

Nāciet ar ierosinājumiem un priekšlikumiem.

Labi atalgotu darbu piesolu MAŠĪNBURTLICIM.

(244)

LATVJU GRĀMATA,
Ed. Dobelis, 503, 2nd St., N. W.
Waverly, Iowa, US.

Tautieši ASV un Kanadā

Pašreiz plašākā grāmatnīca šinī kontinentā LATVJU GRĀMATA jums piedāvā pāri par 300 izdevumu, no visvecākā līdz visjaunākam. Un krājumi nemitīgi aug.

LATVJU GRĀMATA ir arī lielākā laikrakstu pārstāvniecība.

LATVJU GRĀMATA piedāvā rotas lietas, mūsu pazīstamo un labāko meistaru darbus par cenām, kas jūs pārsteigs.

LATVJU GRĀMATA piedāvā pazīstamā gleznotāja V. Grīķa gleznas.

LATVJU GRĀMATA piedāvā latviešu skaņu plates; mūsu labāko koru, orķestru, vokālistu un instrumentālistu ieskaņojumi.

LATVJU GRĀMATA jums piedāvā latviskas piemiņas lietas un daudz ko citu vēl. Sekojiet sludinājumiem un pieprasiet katalogus, tie iznāk ik pārmēnešus, un tos piesūta par brīvu.

Vēršu KANADIEŠU uzmanību uz to, ka daudz ko jūs varat iegādāties šeit izdevīgāk nekā uz vietas. (246)

LATVJU GRĀMATA,
Ed. Dobelis, 503, 2nd St., N. W.
Waverly, Iowa, US.

PARNASS

Aug. Strindbergs
Hemsalnieki
DM 6.—, sd. 9/9 Austrālijā 13/—, $ 1. 60.

Voltērs
Kandids
DM 4.50, sd. 6/3, Austr. 9/3. $ 1.30.

E. Hemingvejs
Ardievas ieročiem
Broš. DM 7.25, sd. 11/3, Austrāl. 15/3, $ 2.—. Ies. DM 10.—, sd. 15/6, Austrālijā 20/—, $ 2.80.

Antuans St. Eksiperī
Nakts lidojums
Broš. DM 3.50, sd. 5/—, Austrāl. 6/4, $ 1.—. Ies DM. 6.—, sd 8/6, Austrāl. 11/—. $ 1.60.

J. Jaunsudrabiņš
Jaunsaimnieks un velns
DM 11.—, sd. 17/4, Austr. 22/—. $ 2.80.

A. Pogina-Eiche
A Course of English
DM 6.—, sd. 7/8, Austrāl. 10/—, $ 1.35.

Pieprasiet Jūsu grāmatu piegādātājiem vai tieši apgādiem: Garvargatan 11, I, Stockholm, Sweden.

DAUGAVA

ZIEMEĻBLĀZMAS APGĀDĀ iznāks:

15. martā
Modra Zeberiņa romāns
TILTI MIGLĀ
Brošēts DM 5.—, ies. DM 7.—.

20. martā
Elzas Ķezberes dzejoļu krāj.
ILŪZIJAS
DM 5.—, visi eksempl. iesieti.

27. martā
Knuta Lesiņa romāns
Janka Mūzikants
Brošēts DM 6.—, ies. DM 8.—.

Alfreda Dziļuma stāsts jaunatnei
Sētnieks Čiepsts
(Cikla Dieva dārzs III daļa)
Ilustrēts, DM 3.—.

TORNAS GRĀVRAČU
2. izdevums izpārdots.

Pasūtinājumi adresējami:
J. Abučs,
(24a) Lübeck, Dr. Julius Leberstr. 46. (234)

LATVIETE,

24—40 g. v., vajadzīga virtuves darbiem Anglijā, klusā un modernā mājā, kur jau strādā 2 latv. Rakstīt: Mrs. Elliott, Broughton Place, Broughton, Biggar, Scotland. (236)

MEKLĒ DARBĪGU LĪDZĪPAŠN.

rūpn. uzņ. D. Afrikā, ar DM 25.000. Tūlīt iespēj. izceloš. ar ģim. Piedāv. vācu val. adr.: Böttcher, Wilhelmshaven, hauptpostlagernd. (238)

Lielā formātā, bagātīgi ilustrēts un ar daudz lasāmvielas — romāns, noveles, stāsti, humoreskas un fotoreportāžas par latviešu dzīvi visos kontinentos un notikumi dzimtenē.

Speciāla nodaļa mazajiem lasītājiem ar Ernesta Ābeles un Margaritas Kovalevskas zīmējumiem.

TILTS iznāk reizi mēnesī; atsevišķas burtnīcas cena: Anglijā 2/6; ASV 50/c.; Austrālijā 4/—; Beļģijā 20/fr.; Brazilijā Cr. 15.—; Dānijā Kr. 3.—; Francijā 120 fr.; Kanadā 60 c.; Zviedrijā Kr. 2.20 un Vācijā DM 2.—.

TILTA abonements pieteicams tikai pa 3, 6, 9 vai 12 burtnīcām.

TILTA abonenti saņem prēmiju grāmatas:

1) par pirmām 3 burtnīcām vienu Jaunā Vārda apgāda daiļliterātūras grāmatu pēc paša izvēles. Saraksts TILTA 2. burtnīcā. Ja izvēlētā prēmiju grāmata pašreiz apgāda krājumā nav, tad to piesūtīs vēlāk pēc papildus iespieduma.

2) par TILTA 4.—9. burtnīcu abonementu katrs abonents, kas būs pieteicis arī pirmo 3 burtnīcu abonementu, saņems speciālu greznā iespiedumā ilustrētu daiļliterātūras grāmatu par brīvu kā prēmiju DM 12.— vērtībā. Tuvākās ziņas TILTĀ 3. b.

TILTA 2. un 3. burtnīcā atjautības sacensība abonentiem:

BALVAS DM 1500.— VĒRTĪBĀ

1. b. — DM 500.—
2. b. — DM 200.—
3. b. — DM 100.—
4 b. — DM 50.—
5.—10. b. - DM 25.—

un 100 gandarījuma balvas DM 500.— vērtībā grāmatās.

Naudas balvas ārpus Vācijas izmaksās attiecīgā pretvērtībā pēc oficiālā maiņas kursa.

TILTA pus gada — 6 burtnīcu abonements par brīvu ar tiesībām uz prēmiju grāmatām un piedalīšanos atjautības sacensībā katram, kas pieteic 5 TILTA abonentus.

Vienu TILTA paraugburtnīcu par brīvu piesūta interesentiem no agrāk iznākušām burtnīcām, ja pasta izdevumiem apgādam tieši piesūta no Vācijas pastmarkās DM 0,60 vai no ārzemēm 2 starptautiskos pasta kuponus.

TILTA redakcijai adresētai korespondencei dažādām izziņām, kas pretendē uz atbildi lūdzu pievienot no Vācijas pastmarku atbildes vēstulei, bet no ārzemēm 1 starptautisko pasta kuponu parastai vēstulei un 2 kuponus gaisa pastam.

TILTA abonementu pieteicot, jāpaziņo:
1) pilns vārds, uzvārds, Mr., Mrs. vai Miss,
2) adrese (visu rakstīt bloka burtiem) un
3) vēlamā prēmiju grāmata par pirmām 3 burtnīcām.

TILTA abonements pieteicams Vācijā tieši apgādam —
Hugo Skrastiņš, (20a) Wolterdingen/Soltau.

(230)

Arī vēlēšanas Beļģijā par karaļa Leopolda atgriešanos bez skaidra vairākuma

PUSE TAUTAS GRIB KARALI, PUSE NEGRIB — VAI LEOPOLDS ATTEIKSIES PAR LABU TROŅMANTNIEKAM BODUINAM

Briselē (B). — 5,5 miljoni beļģu svētdien balsoja par vai pret karaļa Leopolda III atgriešanos tronī. Kad pirmdienas rītā ministru prezidents Eiskens paziņoja vēlēšanu rezultātus, izrādījās, ka 57,7% beļģu bija par karaļa atgriešanos, bet 42,3% pret. Gluži kā Anglijas vēlēšanās arī šeit plebiscīts nav devis nekādu skaidru, nepārprotamu iznākumu. Lai panāktu skaidrību, pirmdien uz karaļa Leopolda pašreizējo dzīves vietu Preneju pie Ženēvas Šveicē devās ministru prezidents Eiskens. Sagaida, ka tikai nākamajās 48 stundās izšķirsies, vai karalis Beļģijā atgriezīsies vai ne.

Vēlēšanas Beļģijā bija lielākais notikums kopš kara beigām. Jautājums par Leopolda III atgriešanos vai palikšanu trimdā mazo beļģu tautu nodarbināja jau kopš 1945. g., kad pirmo reizi parlamentā sāka diskutēt jautājumu, vai sociālistiskā valdība darījusi pareizi, padzenot karali no zemes, kuŗai viņš pēc savas labākās apziņas bija veltījis visus savus spēkus. Kā zināms, karalim Leopoldam pārmeta, pirmkārt, viņa izturēšanos pirmās lielās vācu ofensīvas laikā 1940. g. maijā, kad viņš pēc franču armijas sabrukšanas un angļu kontinenta armijas sakaušanas atsacījās tālāk veltīgi upurēt arī beļģus un kapitulēja Hitleram. Vinstons Čerčils apakšnamā mēnesi vēlāk asi uzbruka Leopoldam, nosaucot viņu par nodevēju. Šī ēna Leopoldam III gāja līdz visus šos gadus, kamēr objektīvu vēsturisku materiālu skatījumā pierādījies, ka Čerčils Leopolda šķietamo nodevību pārspīlējis un karalis tiešām nav darījis neko citu kā vienīgi atteicies upurēt tūkstošu beļģu dzīvību, lai par dažām stundām paildzinātu angļiem atkāpšanās izdevību.

Otrs iemesls, kas daudz cietušo karali padarīja nepopulāru, bija viņa pilsoniskās laulības ar Retijas princesi Mariju Lilianu. Pēc Beļģijas karalienes Astrīdes nāves viņa bija pieņemta karaļa bērniem princesei Šarlotei un prinčiem Boduinam un Albertam par audzinātāju. Pamazām tomēr beļģu tautā simpatijas pret karali trimdā auga, jo katoļu partija un baznīca darīja visu, lai nodrošinātu Leopoldam par labu vismaz 70—75% balstiesīgo pilsoņu. Šveicē, kur karalis visu laiku dzīvo vienkāršā, pelēku akmeņu namā pie Ženēvas ezera, izdodams gadā tikai 8000 dolaru, notika daudzas konferences un kopš 1947. g. nepagāja gandrīz neviena nedēļa, kad pasaules presē neparādītos ziņas, ka beļģu tauta gaida karali atgriežamies.

Visi beļģu un arī ārzemju laikraksti vienprātīgi atzīst, ka tautas nobalsošana nav devusi nekādu skaidrību. Leopolds jau labu laiku pirms balsošanas izteicās, ka viņš atgriezīsies tronī vienīgi tad, ja par to izteiksies vismaz 55 proc. beļģu. Netieši viņš šo vairākumu dabūjis, bet valoņu provincēs vēlētāji tomēr izteikušies pret viņu. Tikai divi provincēs karalis ieguva vairāk par 50 proc. Svarīgas bijušas arī sieviešu balsis, kuŗu skaits vēlēšanās pārsniedza 2,9 miljonus. Lauku garīdznieku ietekmētas, viņas nodevušas savas balsis par karali.

Tagad saņemta informācija, ka tautas nobalsošana nenoritēja nemaz tik mierīgi kā sākumā likās. Lježā izdemolēts sociāldemokratu partijas birojs, kādā Briseles priekšpilsētā notikušas asiņainas sadursmes, bet Monsas apkaimē nezināma persona izšāvusi uz sociāldemokratu deputātu Andrē, kas smagi ievainots un ievietots slimnīcā. Karaļa paša domas Beļģijā pagaidām nav zināmas, jo līdz šim viņš nav pieņēmis nevienu laikraksta pārstāvi un nav publicējis nekādu paskaidrojumu. Informētas aprindas Briselē izsakās, ka lielas domstarpības valda arī valdība. Kamēr ministru prezidents pirmdien iestājās par Leopolda atgriešanos, viņa liberālie kollēgas kakarali krasi noraidīja.

VAI STAĻINS tomēr vēlas runāt

Maskava (F). — Ārzemju diplomātiskie pārstāvji, kas akreditēti Padomju savienībā, domā, ka Staļins būtu ar mieru sākt sarunas ar prezidentu Trūmenu. Netiešs apstiprinājums šādai informācijai ir politbiroja locekļa Maļenkova runa, ko viņš teica augstākās padomes vēlēšanās. Maļenkovs, ko tūlīt aiz Staļina uzskata par otru varenāko vīru Padomju savienībā, deklarēja, ka „Maskava ar mieru piedalīties godīgās sarunās par pasaules mieru". Otrs apstiprinājums meklējams Pravdā. Atbildot uz kādu britu komūnistu partijas laikraksta Daily Worker atklātu vēstuli prezidentam Trūmenam, ka viņam vajadzētu atmest „savu stūrgalvību par sarunām vienīgi Vašingtonā", Pravda raksta, ka jau 1949. gadā Staļins, sarunā ar Kingsberiju Smisu izteica gatavību satikties ar Trūmenu un šī „gatavība pastāvot vēl joprojām".

Vecmetalla zagļi pārtrauc starptautisko telefona satiksmi

Frankfurte (C). — Visā Rietumvācijā pagājušo nedēļu pēkšņi pārtrūka telefona tālsatiksme ar Franciju, Šveici un Italiju. Iemesls tam bija tālsatiksmes kābeļa zādzība. Vecmetalla tirgotāji Frankfurtē jau vairākkārtīgi ielauzušies māju pagrabos, piekļuvuši telefona kābeļa tīklam un izgriezuši ar biezu svinu kārtu bruņotos kabeļus vairāku metru gaŗumā. Šais tālsatiksmes kābeļos ir vairāki simti tiešās satiksmes vadu.

Amerikāņu militārpolicija bija Pārliecināta, ka notikusi sabotāža, bet vācu izmeklēšana pierādījusi, ka iemesls ir daudz vienkāršāks: Austrumvācijā par katru kilogrammu svina maksā 30 DM, tādēļ svina kābeļu zādzības pašreiz ļoti populāras. Rietumvācijas pasta pārvaldei vecmetalla zagļi katru mēnesi nodarot zaudējumus par 20.000—30.000 markām.

KRIEVI BAIDĀS PAT NO AMERIKĀŅU PENICILINA

Vašingtona (D) — Pazīstamais amerikāņu radio komentātors Drjū Pīrsons šinīs dienās NBC raidītājā teica uzrunu kuŗā aicināja krievu tautu darīt visu, lai nodrošinātu pasaulē mieru. Pīrsons runāja kā privātpersona. Viņš lūdza ierasties krievus Savienotajās valstīs un iepazīties ar amerikāņu dzīves veidu un paražām. Raksturodams ASV demokratiju, Pīrsons minēja, ka TASSa pārstāvis ir to žurnālistu apvienības vecākais, kas akreditēti Baltajā namā. Tālāk viņš izteica savu prieku, ka ar augstākās padomes lēmumu Padomju savienībā tagad ievērojami pacelts krievu tautas dzīves standarts, tūdaļ gan piebilzdams, ka par vienu pāri apavu arī tagad padomju pilsonim vēl jāmaksā 85 dolari, kamēr amerikānis izdod tikai 5 dolarus. Ilustrēdams šo savu runas daļu, Pīrsons minēja ASV automechaniķi Džordžu Marisonu, kas dzīvo Tenesijas štatā. Viņš nopelnī nedēļā 88 dolarus, viņam ir Ševroleta automobilis, trīs radiouztvērēji un seši uzvalki. Pagājušā gadā Morisons pavadījis atvaļinājumu Kanadā. Cik krievu automechaniķi varētu doties brīvdienās uz ārzemēm, runas turpinājumā jautāja Pīrsons.

Tālāk amerikāņu radio komentātors īsos vārdos raksturoja ASV un Padomju savienības izdevumus valsts aizsardzībai „Mēs izdodam savai armijai tikai 6 proc. no visiem valsts ienākumiem," teica viņš, „kamēr Padomju savienība šim vajadzībām budžetā paredzējusi 19 proc." Interesants bija Pīrsona raksturojums arī par kultūrālām attieksmēm Maskavas un pārējo valstu starpā. Viņš pieminēja, ka Bostonas simfoniskais orķestris bija ar mieru doties koncertturnējā pa Padomju savienību un spēlēt pilnīgi bez atlīdzības Uz šo labi domāto priekšlikumu Ļeņingradas simfoniskais orķestris nemaz neatbildēja. Bez panākumiem palika arī amerikāņu diriģenta Kusevicka raksti Padomju mūziķiem. Kā visdīvaināko gadījumu Padomju savienības izolācijas politikā Pīrsons minēja Dr. Jongu. Šis amerikāņu ārsts piedāvājās bez atlīdzības vadīt būvdarbus penicilīna fabrikai Krievijā, lai ar šo moderno ārstniecības līdzekli palīdzētu padomju pilsoņiem. Vairākas vēstules, ko Jongs nosūtīja uz Maskavu veselības ministrijai, palika bez atbildes.

Komjaunieši rādīs, kā kritīs joslu robežas Vācijā

Dzīvokļiem domāto naudu vācu jaunekļi noēd banānos un šokolādē

Berlīniešu sarunās daudz dzirdams jautājums: kas notiks Vasarsvētkos, kad rietumu sektorā iemaršēs pāri par pusmiljonu FDJ (Freie Deutsche Jugend) jauniešu. Valda pārliecība, ka Pīka „kabineta" mērķis ir radīt sadursmes, lai sarkanā „ģenerāļa" Ulbrichta tautas policijas bataljoniem būtu iemesls iejaukties spēlē. Nav šaubu, ka sadursmes ir iespējamas, jo daudzi berlīnieši jau tagad saslimuši ar Vasarsvētku „daudzi" Man zināms kāds skolotājs, un iespējams, ka tādu ir vairāk, kas saviem skolniekiem pat ieteicis jau laikus sameklēt sviešanai piemērotus akmeņus.

Kāds austrumu joslas jaunietis stāsta, ka stidionā Mitte, jo Rietumberlīnes iestādes paradei neatļaus Olimpisko stadionu, FDJ vingrotāju grupas demonstrēs, kā kritīšot joslu robežas. Stadiona austrumu pusē nostāšoties sarkani, vidū melni, bet rietumu pusē dzelteni (zelta rietumi!) ģērbušies jaunekļi. Tad notikšot pārgrupēšanās. Īstam kaujas maršam skanot, sarkanie triekšoties pret melnajiem (joslu robežu), bet melnie, zem sarkano spiediena, pret dzeltenajiem Pēdējie bez pretošanās atstāšot savas sākuma pozicijas un nostāšoties austrumu pusē. Jaunā krāsu kombināc. (schwarz-rot-gold) nozīmēšot apvienoto Vāciju. Apvienošanas lozungs: pret rietumiem!

Daudzi berlīnieši gan netic, ka Vasarsvētku sarkanās propagandas ģimnastika izdosies tik iespaidīga, kā paredzēts. Netrūkst pazīmju, kas liecina, ka liels skaits FDJ jauniešu vēl nav politiski pietiekami norūdīti, lai, nonākuši rietumu sektorā, nekristu īstiem komūnistiem nepieļaujamā kārdināšanā. Pirms neilga laika kāda neuniformēta FDJ grupa neuzkrītoši vadāta pa rietumu Berlīni, lai iepazīstinātu jauniešus ar paredzēto maršrutu. Bet jauniešu skati kavējušies gandrīz vienīgi pie veikalu skatlogos izliktām precēm. Tāpēc šī austrumu joslas jauniešu grupa aizsūtīta no Berlīnes prom kā Vasarsvētku parādei nederīga. Kādas citas FDJ grupas dalībnieki saņēmuši naudu, lai jau laikus pasūtinātu Berlīnē dzīvokļus lielākam skaitam austrumu joslas „komsomoļcu". Naudu šie jaunieši rietumu sektora veikalos apmainījuši pret banāniem, šokolādi un citiem gardumiem, bet dzīvokļu jautājums palicis nenokārtots

Tie ir fakti, kas Vasarsvētku parādes plānam jau ieplēsuši robus. Iespējams, ka kāds jauns notikums izraus tam caurumu arī pašā vidū. Bet, kamēr tas vēl nav noticis, rietumu sektora berlīnieši Vasarsvētkus gaida ar saspringtiem nerviem. Jo ir taču skaidrs: kaut gan galvenie aktieŗi būs jaunieši, luga domāta pieaugušiem.

Berlīnē, martā. **Rs**

Berija uztraucies par pagrīdes kustību satelītvalstīs un Ukrainā

Kieler Nachrichten ziņo, ka pagājušā mēneša beigās Breslavā notikusi „trockistu elementu apkaŗošanas komisijas" sēde, ko ierosinājis sasaukt kominforms. Tajā piedalījās ne vien prominenti komūnisti no austrumu bloka, bet arī politbiroja loceklis Berija un Maļenkovs, kā arī kominforma ģenerālsekretārs Suslovs. Sēdi vadījis Austrumvācijas ministru prezidents Valters Ulbrichts.

Atklāšanas runā, sakās zinām Kieler Nachrichten, Suslovs prasījis, lai komisija savu darbu beidz vēl šogad. Pamatojoties uz MVD un vācu drošības policijas SSD informāciju par partizānu kustību Ukrainā un Baltijas valstīs, izriet, ka vācu austrumjoslas pagrīdes kustība pusotra gada laikā ierindojusies tūlīt trešajā vietā aiz ukraiņiem un igauņiem. Austrumvācijā darbojoties 12 pagrīdes grupas, no kuŗām piecas janvārī MVD likvidēja. SSD pārliecināts, ka austrumu joslā ir no 8000—10.000 aktīvo pagrīdnieku, kamēr ap 500.000 vāciešu viņus atbalsta pasīvi. Šai gadā vien pagrīdnieki sarīkojuši 157 sabotāžas aktus. Trīs gadījumos pagrīdes kustības locekļi apturējuši vilcienus, kas ar reparācijas mantām devušies uz Padomju savienību un tās sadalījuši vietējiem iedzīvotājiem.

Visas vācu pagrīdes vienības labi apbruņotas un cieši sadarbojas ar poļu partizānu armiju WIN un PIA. Šo pagrīdnieku apkaŗošana ir sevišķi grūta tāpēc, ka viņiem ir sakari arī ar padomju okupācijas karaspēku. Sēdes turpinājumā Padomju savienības čekas priekšnieks Berija esot nolasījis informāciju par pagrīdes kustību Ukrainā un Baltijas valstīs. Viņš deklarējis, ka te nav darīšana ar titoistiem, bet gan tādām vienībām, ko atbalsta amerikāņu imperiālisti, lai saistītu pēc iespējas vairāk padomju regulārā karaspēka. Latvijā, Lietuvā un Igaunijā darbojoties apmēram 23.000 partizānu. Berija gan tūdaļ piebildis, ka jau šovasar viņus likvidēs.

Pašreizējo stāvokli Ukrainā, raksta tālāk Kieler Nachrichten, Berija apzīmējis par trauksmes pilnu. Divas padomju armijas tur esot pastāvīgi saistītas, lai cīnītos pret ukraiņu UPA vienībām, kas nesen apturējušas kādu 9200 vīru lielu vācu transportu. Šie vācieši sūtīti uz Urāliem. Ziņojuma beigās Padomju savienības čekas priekšnieks pieprasīja dibināt īpašas policijas vienības, kas darbotos minētās komisijas uzdevumā.

20 ŽURNĀLISTI MINCHENĒ VELTĪGI GAIDA RITU HEIVORSI

Minchene (F). — Naktī uz pirmdienu Minchenes žurnālistiem un foto reportieŗiem nebija miera — kāds zobgalis bija palaidis ziņu, ka pilsētā gaida ierodamies pazīstamo amerikāņu filmu zvaigzni Ritu Heivorsi, kas, kā zināms, apprecējusies ar princi Ali Khanu. Preses ļaudis visu nakti dežūrēja Minchenes labākajā viesnīcā Bayrischer Hof, lai tikai nepalaistu gaŗām Heivorses ierašanos. Uztraukums sasniedza augstāko pakāpi ap pl. 22, kad pie viesnīcas piestājās kāds elegants amerikāņu automobilis ar Francijas numuru Vēlāk izrādījās, ka tas pieder kādam beļģu tirgotājam.

Nēģeru karalis ar varu laužas uz Āfriku

Londona (C). — Bamangvato nēģeŗu cilts virsaitis Seretse Khama, ko Lielbritānijas valdība atcēla no Bečuanas nēģeŗu karaļa goda tādēļ, ka viņš pagājušajā rudenī apprecēja Londonas stenotipisti Viljamsu, svētdien paziņojis, ka viņš ar varu atgriezīsies Āfrikā, jo viņa baltā sieva drīzumā gaidot ģimenes pieaugumu.

Lielbritānijas valdības rīcība nēģeŗu karaļa precību lietā sacēlusi daudz trokšņu tiklab džungļos, kā arī angļu apakšnamā. Pagājušajā nedēļā arī Vinstons Čerčils strādnieku valdības rīcību apzīmēja par kaitīgu angļu interesēm un ieteica atļaut Seretse Khamam atgriezties pie savas tautas un sievas. Angļu avīzes atklāti protestē pret rasu diskrimināciju. Seretse Khama beidzis Oksfordas augstskolu un vairums Londonas sabiedrības ir viņa pusē.

DAŽOS VĀRDOS

20.000 cilvēku uzgavilēja Pāvestam Pijam XII, kad viņš 12. martā Sv. Pēteŗa bazilikā noturēja Pontifikālmesu, atzīmējot savas valdīšanas 11. gada dienu. Svinīgajā mesā piedalījās arī tūkstoši svētceļnieku.

Feldmaršals Montgomerijs ieradies Norvēģijā Atlantika ūnijas spēku inspekcijā. Viņš apmeklēs norvēģu nocietinājumus pie polārā loka.

Lidojošais šķīvis nokritis Meksikā. Drupās atrastas kādas cilvēkveidīgas būtnes atliekas, zvērējis kāds meksikāņu ieroču tirgotājs Losandželosas reportierim. Meksikā sācies īsts lidojošo šķīvju drudzis un par tiem ziņo no visām pusēm.

Vēstnieks Džesups arī atstāšot savu posteni tāpat kā koordinātors Kenans, ziņo Newsweek. Džesupa Gulbja dziesma — pēdējais ziņojums Trūmenam — esot sagaidāms aprīlī.

Austrumvācijas policijai jau ir 750 lidmašīnu, bet vācu pilotiem atļauts pacelties gaisā tikai tad, ja gaisā jau atrodas vismaz 3 krievu lidmašīnas.

Iecelot ASV pasaules pilsonim Nr. 1 Garijam Devisam tomēr atļauts, paskaidroja amerikāņu ģenerālkonsuls Parīzē. Kā zināms, Deviss priekš divi gadiem atteicās no Savienoto valstu pavalstniecības un tagad atkal lūdz atļauju atgriezties mājās.

Lekcijas par maksismu Pekingas universitātē sākuši lasīt trīs padomju profesori. Šo informāciju publicē Maotsetunga oficiālā ziņu aģentūra.

30 padomju laikraksti, žurnāli un zinātniski izdevumi aizliegti ārzemniekiem, ziņo Baltimor Sun. Šos izdevumus Maskavā nav iespējams iegādāties arī diplomātiem.

Krokodiļu medības Malajā gandrīz pilnīgi pārtraucis terrors. Neviens angļu vai amerikāņu mednieks vairs neuzdrošinās doties džungļos lai iegūtu šo reptiļu ādu, ko rietumu fabrikas izmanto dāmu apavu gatavošanai.

Berijas vietnieks ģenerālis Kobalovs šinīs dienās ieradies Berlīnē, ziņo Sozialdemokrat. Viņš inspicēšot Austrumvācijas policiju.

Gerbards Eislers apmētāts akmeņiem kādas runas laikā Berlīnē. Vācu komūnistu propagandas šefs visur aģitē par lielo jaunatnes gājienu Vasarsvētkos, kas draud izvērsties par Berlīnes okupāciju ar varu.

Leipcigas mesē pazudis Hamburgas dimantu veikala īpašnieks Heincis Raus. No savas viesnīcas viņš devās uz izstāžu telpām un vakarā vairs neatgriezās.

Rituālā slepkavībā apvainots kāds farmeris Varners Dienvidafrikā. Kopā ar diviem citiem palīgiem viņš nogalinājis kādu 6 g. v. nēģeŗu zēnu, lai „izlietotu viņa asinis medicīniskiem nolūkiem".

Pēc 30 gadiem beigusies cīņa par Havannas cigāriem. Līdz šim šo slaveno marku pagatavoja tikai rokām. Tagad valdība atļāvusi cigārus tīt arī ar mašīnām, lai tie varētu konkurēt ar citām firmām.

LATVIETE KOMANDĒ PRINCESI UN PRINCESE KLAUSA...

Vai gan Liepājas operas baleta mākslinieces Ņina Dombrovska kādreiz drīkstēja sapņot, ka viņai dzīvē nāksies komandēt Zviedrijas princesi? Toreiz, kad šī vijīgi graciozā latviešu balerīna ar savu vīru baletmeistaru Albertu Kozlovski jūsmināja liepājniekus, viņa, droši vien, vēl pat nenojauda, ka kādu dienu tiem abiem nāksies steidzīgi sēsties zvejnieku laiviņā un glābt sevi un savu mākslu Zviedrijā. Abi viņi turpina savas mākslinieku gaitas mierīgajā Stokholmā. Alberts Kozlovskis darbojas par baletmeistaru karaliskajā operā, bet viņa kundze Ņina iesaistījusies par mācības spēku Karinas Strandbergas baleta skolā. Pirms neilga laika tur viņas zināšanā un apmācīšanā nodota arī kāda jauna, apdāvināta skolniece — Zviedrijas princese Kristīne Luīze Helēne. Viņa ir Zviedrijas troņmantinieka Gustava Ādolfa dēla jaunākā meita, dzimusi 1943. gada 3. augustā, tātad tikai 6 gadus veca. Viņas tēvs, Gustavs Ādolfs Oskars Fredriks Artūrs Edmunds mira lidmašīnas katastrofā 1947. gadā, tā ka princesīte nu ir pusbārenīte. Ļoti iemīļota zviedru tautā ir viņas māte Vesterbotenas hercogiene Sibilla, kas diezgan bieži mēdzot ierasties

pie Kozlovska kundzes, lai redzētu savu mazo princesīti mācību laikā. Jaunā dejotāja ir piemīlīga un saticīga ar citiem bērniem un ļoti uzcītīga mācībās. Par izcilo latviešu mākslinieci un viņas dižcilto skolnieci raksta arī zviedru prese. **V.**